Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...най 1921 оной ...ын 21-hээ гарана | № 23 (13647) | 1972 оной январиин 28, пятница | Сэн 2 мүнгэн

...ВРОПОДОХИ ЭБ НАЙРАМДАЛ, ...ЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ХАНИ ХАРИЛСААН ТУХАЙ ДЕКЛАРАЦИ

...ка договорто хабаатай гү... Политическэ зүбшэлэлгын ... 1972 оной январиин 26-... болоhон зүблөөндэ ха... Болгариин Арадай Республ... ...иин Арадай Республика, ... Демократическа Республи... ...ын Арадай Республика, Ру... Социалис Республика, Совет ... Республикануудай Союз, ...киин Социалис Республика ...hүүлэй үедэ болоhон үйлэ ... ябасые хаража үзөө. Ев... ...хэтэдээ бата бэхи эб ...ай район, бэеэ даанхай, ...той гүрэнүүдэй хоорондохи ...ай хани харилсаанай рай..., бүхы дэлхэй дээрэ тог... амгалан байдалай, бэе бэеэ ...ын эрхэ нүхэсэл болгохо ...баршагүй уг зорилгоёо ...баан, тэдэнэр эдэ үйлэ хэ... ...ижэлhэн байна. Энэ та... ...вхи дэбжэлтэ туйлагдаа ...өөндэ хабаадагшад ханан-...элээ.

...охи эб найрамдал ба ха... ...санай түлөө оролдодог бү... ...удые нэгэдүүлхэ хэрэгтэ ...юулгүй байдалые бэхи-... ...нимэ зорилгоор нинтэ ...зүблөө зарлаха тушаа со... гүрэнүүдэй дурадхалнууд ...ргэ дүүргэнэ. Эдэ дурад-... ...966 оной Бухарестын дек... ...ор, 1969 оной Будапеш-... ...га ба 1970 оной Бер... ...үлгэ дотор хэлэгдэhэн ...вска договорто хабаатай ...й эдэ дурадхалнууд, тэрэ-... ...энэй саашадаа хэhэн ажал ...он эдэбхи үүсхэл эб най-... ...ургэн ехэ түсэб боложо, ...олитическэ шэнэ оршон ...гүүлгада туhална..

...охи эб найрамдалай нии... ...э Европын бусад гүрэ-... ...тойхон хубитаяа бүри ...улна. Зарим нэгэнэйнь ...политикада Европын эб ...ай хэрэг түрүүшын ээл-... ...тодорхойгоор табигдана, ...подохи оршон байдалда ...ю үзүүлнэ.

I.

Ондо ондоо социальна байгуулалтатай Европын гүрэнүүдэй хоорондо hүүлэй үедэ холбоонуудай hайжаржа байhан ушарые, бэе бэедээ хабаатай асуудалнуудаар зүбшэлдэхэ аргаар хоорондоо политическэ харилсаа хүгжөөлгые зүблөөндэ хабаадагшад ехэ hайн удха шанартай дээрэ тоолоно. Энэ ушар хадаа эб найрамдал ба хани харилсаан тушаа Европын гүрэнүүдэй үни удаанай нэгэн адли хараа бодомжотой байhанаа хоорондоо ойлголсоходонь туhална.

Энэ зүблөөндэ хабаадагша гүрэнүүдэй хүсэл оролдолгын ба зохихо хубитаяа оруулhанайнь, мүн тэрэшэлэн бусад гүрэнүүдэй хүсэл оролдолгын ба зохихо хубитаяа оруулhанайнь ашаар Европын гүрэнүүдэй хоорондо амгалан ёhоор зэргэ оршон байха харилсаан бүри ехээр тогтожо байна. Энээнтэй дашарамдуулан, Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Франциин хоорондо хани харилсаа байгуулха ёhо гуримуудай удха шанарые зүблөөндэ хабаадагшад тэмдэглээ. Эдэ ёhо гуримууд дээдэ зэргын совет-француз хэлсээнэй үедэ баталагдажа, хөөрэлдөөе hаяхан түгэсхэhэн юм.

Тэрэшэлэн Европын гүрэнүүдэй хоорондохи экономическа, худалдаа наймаанай, научно-техническэ, соёл культурын болон бусад холбоо барисаае үргэдхэлгэ Европо тубидэхи түгшүүрилые hуларуулха ябадалда туhална.

Европын арадуудай хоорондохи харилсаанууд бэхижэжэ, олон талын холбоонуудаар улам баяжана. Европодо түгшүүрил hуладхааха ябадалые бүри гүнзэгырүүлхын түлөө, эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ Европын олонитын эдэбхи хэшээл ургана.

Европодо түгшүүрилые hуладхааха хэрэгтэ туйлагдаhан үрэ дүнгүүд хэрэгтэй ушартань уласхоорондын эрхэ хуулиин хүсэтэй зохихо документнүүдээр баталагдадаг байhаниие зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүд hайшаажа байhанаа мэдүүлээ.

Советскэ Союз ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи, Польшын Арадай Республикын ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи договорнуудай эсэслэн баталагдаха ябадалай эхиие Политическэ зүбшэлэлгын комитет hайнаар сэгнээ. Эдэ договорнуудай хүсэндөө ородлго эдээндэ хабаадагшадай аша туhада харюусахаhаа гадна, мүн бүхы Европын гүрэнүүдэй аша туhада харюусаха байна, Европодохи эб найрамдалай үндэhэ hуурииe бэхижүүлхэ юм.

Баруун Берлиндэ хабаатай асуудалнуудаар 1971 оной сентябриин 3-да баталагдаhан дүрбэн талын хэлсээнүүдэй, тэрэшэлэн Германиин Демократическа Республикын ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи, ГДР-эй правительствын ба Баруун Берлинэй сенадай хоорондохи хэлсээнүүд hайн удха шанартай гэжэ зүблөөндэ хабаадагша гүрэнүүд онсолон тэмдэглээ.

Германиин Демократическа Республикые бүхы дэлхэйн бүри үргэнөөр мэдэржэ байhан ушар эб найрамдалые бэхижүүлхэ томо эрхэ нүхэсэл болоно. Энэ талаар саашанхи дэбжэлтэ болбол, уласхоорондын эрхэ хуулиин гуримуудай ёhоор Германиин Демократическа Республикын ба Германиин Федеративна Республикын хоорондо харилсаа байгуулгые оруулалсан, эб найрамдалай, аюулгүй байдалай, хани харилсаанай хэрэгтэ шухала хубита болохо юм.

Нацинуудай Нэгэдэмэл Организацида ГДР-ые, ФРГ-е абаха тухай асуудалай саашадаа хойшолуулагдангүйгөөр шиидхэгдэхые зүблөөндэ хабаадагшад хүсэнэ.

Чехословакиин Социалис Республикын ба Германиин Федеративна Республикын хоорондо эдэ хоёр оронуудай хоорондохи харилсаануудай шиидхэгдээгүй асуудалнуудаар, нэн түрүүн Мюнхенскэ хэлсээе бүхыдэнь буруу, хүсэгүй юм гэжэ мэдэрхэ тухай асуудалаар hаналаа андалдажа байhыень зүблөөндэ хабаадагшад ханангяар тэмдэглэнэ. ЧССР-эй эрилтые дэмжэжэ байhанаа мэдүүлээд, энэ хэлсээнэй баталагдабал, Европодохи оршон байдалые hайжаруулгада туhалха юм гээд тэдэнэр тоолоно.

Эдэ алхамуудые хээ hаа, ФРГ ба социалис оронуудай хоорондохи харилсаануудhаа үни удаан сагай этигэлсэхэгүй ба түгшүүрилтэ ябадалай хойшолонгүудые түргөөр, шууд сэхээр усадхалгада туhалха ба эдэ харилсаануудые бүрин гуримшуулгада туhалха юм. Энэнь Европо тубидэхи түгшүүрил hуларуулгые бүри гүнзэгырүүлхэдэ, Европын бүхы гүрэнүүдэй хоорондо хани харилсаа хүгжөөлгэдэ туhалха байна.

Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүд Европодохи саашанхи hайн талын хубилалтануудай болохые hайшаана. Гэхэ зуура Европодо түгшүүрил байлгахые дэмжэдэг, Европын али нэгэн гүрэнүүдэй зүгhөө нүгөөдэ гүрэнүүдтэ эсэргүү байхые, Европо тубидэхи үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтые оршон байдалай хурсадаха тээшэ дахин түлхихэ арга боломжонуудые байлгахые эрмэлзэдэг хүсэнүүдэй уршагта ябуулгануудаа үргэлжэлүүлжэ байhыень тэдэнэр хараадаа абана. Баримтануудай, тэрэ тоодо эгээн hүүлэй сагай баримтануудай гэршэлhэнэй ёhоор, эдэ хүсэнүүд бүлэглэлнүүдгүйгөөр Европын политикые ойлгохоёо болинхой, Европо туби дээрэ буу зэбсэг гаргалгые бүри ехэ болгохо гэжэ эрмэлзэнэ. Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүд аюулгүй байдал тушаагаа энээнhээ зохихо тобшолол хэнгүй байжа шадахагүй. Зүгөөр эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгые жагсаалтайгаар, шууд сэхээр ябуулбал, түгшүүрилые hуладхаалгада эсэргүүсэгшэдэй харата ябуулгые дабажа болохоор Европодохи хүсэнүүд мүнөө үедэ хубаарилагдаад байна гээд тэдэнэр этигэнэ.

II.

Европын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ тушаа Европын гүрэнүүдэй хамтын, нэгэдэмэл ажал ябуулгые бэелүүлхэ гээшэ мүнөө үедэ онсо шухала ба туйламаар хэрэг гэжэ этигэжэ байhанаа зүблөөндэ хабаадагша гүрэнүүд тодорхойлон мэдүүлнэ. Энээнтэй дашарамдуулан, аюулгүй байдал ба хани харилсаанай асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөө түргөөр үнгэргэхые тэдэнэр хүсэнэ. Энэ зүблөөндэ адли тэгшэ эрхэтэйгээр Европын бүхы гүрэнүүд, тэрэшэлэн США ба Канада хабаадаха ушартай.

Ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадагшад Европодохи түгшүүрилые саашадань hуларуулха бодото хэмжээнүүдые зохёожо шадаха, тиигээд Европын аюулгүй байдалай гурим байгуулгада эхи табиха байгаа.

Европын аюулгүй байдал ба хани харилсаан болбол Европын гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта хүсэ ямаршье аргаар хэрэглэхые, мүн хүсөөрөө занаха ябадалые усадхаhан, ээрхэг түримхэй ябуулгануудhаа хамгаалагданхай байха эшэ үндэhэ бүхы оронуудта олгоhон, арад бүхэнэй хүгжэн hалбаралгада туhалха уялгануудые абаха эрилтэ табина.

Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөндэ хабаадагша гүрэнүүд Европын аюулгүй байдалай ба Европодохи гүрэнүүдэй харилсаануудай иимэ гол ёhонуудые Европо тубиин политическэ ажабайдалда бүгэдөөрөө мэдэржэ, бодотоор бэелүүлжэ байхые хүсэнэ гэбэл:

ХИЛЭНҮҮД ЭБДЭРШЭГҮЙ. Европын гүрэнүүдэй хоорондохи, тэрэ тоодо дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүлээр байгуулагдаhан мүнөөнэй хилэнүүд эбдэршэгүй. Тэдэниие эбдэхэ гэhэн ямаршье hэдэлгэ Европодохи эб найрамдалые аюул доро табиха байна. Тиимэhээ мүнөө байhан хилэнүүдэй эбдэршэгүй байлга, Европын гүрэнүүдэй газар дайдын эбдэршэгүй байлга саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр сахигдажа байха, тиихэдэ зарим гүрэнүүдэй зүгhөө нүгөөдэ гүрэнүүдтэ газар тушаа эрилтэ табилга эсэслэн усадхагдаха ёhотой.

ХҮСЭ ХЭРЭГЛЭХЭГҮЙ. Европодо гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта хүсэ гү, али хүсөөр занаха ябадал хэрэглэгдэхэ ёhогүй. Тэдэнэй хоорондохи бүхы арсалдаата асуудалнууд имагтал политическэ амгалан аргаар, хэлсээнэй аргаар, уласхоорондын эрхэ хуулиин гол ёhонуудтай зохилдуулагдан, арадуудай хуулита эрхэ, эб найрамдал, аюулгүй байдал хохидолгын аюул доро табигдахагүйгөөр шиидхэгдэхэ ёhотой.

(Үргэлжэлэл 3-дахи нюурта).

...АРШАВСКА ДОГОВОРТО ХАБААТАЙ ГҮРЭНҮҮДЭЙ ...ОЛИТИЧЕСКЭ ЗҮБШЭЛЭЛГЫН КОМИТЕДЭЙ ЗҮБЛӨӨНЭЙ КОММЮНИКЕ

...рисаан, харилсаа холбоон ба харилсан туhалалсал-... Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй Полити-... ...элэлгын комитедэй зүблөөн 1972 оной январиин ... Прагада болобо.

...өөндэ:

...иин Арадай Республикаhаа—Тодор Живков—Болга... ...унис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Болга... ...ай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ, деле... толгойлогшо; Станко Тодоров—БКП-гэй ЦК-гай По... ...й гэшүүн, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүү-... ...р Младенов—БКП-гэй ЦК-гай гэшүүн, гадаадын ...й министр; Константин Теллалов— БКП-гэй ЦК-гай ...БКП-гэй ЦК-гай уласхоорондын таhагые даагша;

...иин Арадай Республикаhаа—Янош Кадар—Венгриин ...худэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секре-... ...гациин толгойлогшо; Ене Фок—ВСРП-гэй ЦК-гай ...рогой гэшүүн, Венгриин Революционно хүдэлмэри-... ...шанай правительствын Түрүүлэгшэ; Янош Петер—... ...эй ЦК-гай гэшүүн, гадаадын хэрэгүүдэй министр;

...иин Демократическа Республикаhаа—Эрих Хонеккер ...иин Социалис нэгэдэмэл партиин ЦК-гай Нэгэдэхи ...делегациин толгойлогшо; Герман Аксен—СЕПГ-гэй ...Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь; Вольфганг ...—СЕПГ-гэй ЦК-гай гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй ...Түрүүлэгшын орлогшо; Отто Винцер—СЕПГ-гэй ЦК-...н, гадаадын хэрэгүүдэй министр; Пауль Марковски ...гэй ЦК-гай гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай уласхоорон-...санай таhагые даагша; Оскар Фишер—СЕПГ-гэй ...гэшүүн, гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо; ...ерлайн—СЕПГ-гэй Шалгалтын комиссиин гэшүүн, ...ЦК-гай таhагые даагшын орлогшо:

...иин Арадай Республикаhаа—Эдвард Герек—Польшын ...шэнэй нэгэдэмэл партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секре-... ...гациин толгойлогшо; Петр Ярошевич—ПОРП-ын ...литбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Со-... ...үүлэгшэ, Стефан Ольшовский—ПОРП-ын ЦК-гай ...рогой гэшүүн, гадаадын хэрэгүүдэй министр; Юзеф ...ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай сек-... ...лшард Фрелек—ПОРП-ын ЦК-гай Секретариадай ...ПОРП-ын ЦК-гай уласхоорондын таhагые даагша; ...Трепчиньский—ПОРП-ын ЦК-гай гэшүүн, гадаа-... ...үүдэй министрэй орлогшо;

...иин Социалис Республикаhаа—Николае Чаушеску ...иин Коммунис партиин Генеральна секретарь, СРР-эй ...Соведэй Түрүүлэгшэ, делегациин толгойлогшо; Ион ...урер—РКП-гэй ЦК-гай Гүйсэдкомой ба Саг үргэл-... ...идиумэй гэшүүн, СРР-эй Министрнүүдэй Соведэй ...шо; Паул Никулеску-Мизил—РКП-гэй ЦК-гай Гүйсэдкомой ба Саг үргэлжын президиумэй гэшүүн, РКП-гэй ЦК-гай секретарь; Корнелиу Мэнеску—РКП-гэй ЦК-гай гэшүүн, гадаадын хэрэгүүдэй министр;

Совет Социалис Республикануудай Союзhаа—Л. И. Брежнев—Советскэ Союзай Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, делегациин толгойлогшо; А. Н. Косыгин—КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ; К. Ф. Катушев—КПСС-эй ЦК-гай секретарь; К. В. Русаков—КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагша; В. В. Кузнецов—КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо;

Чехословакиин Социалис Республикаhаа—Густав Гусак—Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, делегациин толгойлогшо; Людвик Свобода—КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй Президент; Любомир Штроугал—КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ; Васил Биляк—КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЦК-гай секретарь; Богуслав Хнеупек—КПЧ-гэй ЦК-гай гэшүүн, гадаадын хэрэгүүдэй министр гэгшэд хабаадаа.

Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөн Европодохи эб найрамдалай, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной шухала асуудалнуудые, ниитэ Европын зүблөөндэ бэлдэхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ. Европодохи эб найрамдал, аюулгүй байдал ба харилсаа холбоон тухай деклараци баталагдан абтаа.

Зүблөөндэ хабаадагшад Индохитадта США-гай үйлэдэжэ байгаа ээрхэг түримхэй шэнэ ябуулгануудые буруушаагаад, энэ асуудалаар зохихо мэдүүлгэ баталан абаба.

Тэрэшэлэн бүгэдые hонирхуулдаг уласхоорондын бусад шухала асуудалнуудаар зүблөөн дээрэ hанал бодолоо зүбшэн хэлсээ. Зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүд социалис оронуудай нэгэдэл болон эмхидхэлые бэхижүүлхын тула оролдолго хүсэлэлгэ гаргахаар бэлэн байhанаа нэгэ hаналтайгаар лаблан мэдүүлбэ. Эдэнэр уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэхэдээ эб найрамдал, уласхоорондын харилсаа холбоо сахиха ба батадхаха, империалис ээрхэг түримхэй, хархис ябуулганuудта харюу сохилто үгэхэ, сүлөөтэ, национальна бэеэ дааhан байдалай, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө арадуудай тэмсэлые дэмжэхэ хараа бодол аршалан тэмсэхээр шиидэнхэй байна.

Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ахамад командалагша, Советскэ Союзай маршал И. И. Якубовский, Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй генеральна секретарь Н. П. Фирюбин гэгшэд зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөн тэрээндэ хабаадагшадай аха дүү ёhоной хани барисаанай, харилсаа холбооной оршон байдалда үнгэрөө.

ТҮСЭБТЭ ЮhЭДЭХИ ЭРШЭ · ШАНАР · ДЭЛИСЭ

Павел Архипович Гребенщиков Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хорёод жэлдэ механизатораар ажаллана. Дүршэлтэй бэрхэ энэ механизатор хододоо социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябадаг юм. Үнгэрhэн жэлдэ тэрэ «СКП» комбайнаар 300 гаран гектар таряа хадажа, 4800 центнер ороохо абаhан байна. Мүнөө Павел Архипович «Т-40» тракторта хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү механизатор П. А. Гребенщиков.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ҮБЭЛДӨӨШЬЕ ҮНЕЭД hҮТЭЙ

Үдын совхозой 4-дэхи отделениин hүнэй фермын hаалишад түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлые ажалай амжалтатайгаар түгэсхэбэ. Тус гүүртэдэ 9 hаалишад хамта дээрээ 177 үнеэ харууhалдаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ Баруун-Хасууртайн фермын hаалишад үнеэн бүриhөө тугал абажа түлжүүлээ. Эндэхи коллектив гүрэндэ hү худалдаха жэлэй түсэб, даабариия болзорhоо урид дүүргэжэ шадаа. hаалишад түсэбhөө гадуур 1230 центнер hү haahан, гүрэндэ hү тушааха даабариия 478 центнерээр үлүүлhэн байна.

— Үнгэрэгшэ жэлэй туршада фермымнай hаалишад, малшад эршэ ехэтэйгээр хүдэлжэ гараа гээшэ. Энэ хугасаада манай коллектив үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2 394 килограмм hү haaба. 1970 онойхитой жэшэбэл, hү haалимнай үнеэн бүриhөө 400 килограммаар дээшэлээ. Эдэ тоо баримтанууд малшадаймнай ажалша бэрхые гүйсэд гэршэлжэ үгэнэ. Туйлаhан амжалтаараа hанаагаа амараад байха бэшэ, харин үшөө ехэ hү haaxaар эрмэлзэнхэйбди. Мүн haahaн hүнэйнгөө өөрынь үнэ сэн хямдаруулжа, гүрэндөө сагаан эдеэ элбэг дэлбэгээр тушааха манай коллективэй тол зорилго болоно,—гэжэ гүүртые даагша Нимбу Аюшеевич Аюшеев омогорхон хөөрөө hэн.

Эбтэй эетэй ажалаараа тус гүүртын hаалишад ажахы дотороо мэдээжэ болоhоор үнинэй юм. «Коммунис ажалай коллектив» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ тэдэндэ дэмы олгогдоогүй гэжэ эндэхи малшад үшөө дахин гэршэлжэ шадаа. Үнгэрhэн 1971 ондо ажахын түрүү hаалишан Вера Хлюпина даажа абаhан үнеэн бүриhөө 2827 литр hү haажа абаба.

Үбэлэй 6 hарануудта үнеэн бүриhөө 1000 килограммhaa доошо бэшэ hү haaха тухайгаа Шаралдайн малшад республикынгаа hаалишадта хандаhан байна. Уданшьегүй тэдэнэй үүсхэлые hайшаан дэмжэhэнээ Баруун-Хасууртайн hаалишад мэдүүлээ haaб даа.

Үнгэрhэн декабрь hарада эндэхи малшад ямараар хүдэлжэ гараба гээшэб гээд хараад үзээ. Тус фермынхид үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 156 килограмм hү haaжа абаа, харин нэгэдэхи гарай эрхим hаалишан Вера Хлюпина 229 килограммда хүргөө. Ажалайнгаа эршые энэ хэбээрээ барибал, hаалишад хэлэhэн үгэдөө бата байха аабза гэжэ найдахаар.

Д. ДОРЖИЕВ.

Хори.

ЗҮБЛӨӨНДЭ ХАБААДАГШАДАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ПРАГА. (ТАСС). КПЧ-гэй Центральна Комитедэй Президиум, ЧССР-эй Президент, ЧССР-эй правительство Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаhан делегацинуудай хүндэлэлдэ январиин 27-ной үдэр үдын хоол эмхидхээ.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд, гэшүүдтэ кандидадууд, КПЧ-гэй секретарьнар, ЧССР-эй партийна болон гүрэнэй бусад мэдээжэ ажал ябуулагшад үдын хоолдо мүн лэ байлсаа.

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак үгэ хэлэхэ зуураа, Варшавска договорто хабаатай социалис гүрэнүүдэй бата нэгэдэлтэй байhые амжалтатайгаар дүүргэгшэ энэ зүблөөн дахинаа элирхэйлэн харуулба гэжэ тэмдэглээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев бүхы делегацинуудай үмэнэhөө үгэ хэлэхэдээ, социализмын гадаадын-политическэ хүсэ нүлөө бэхижүүлхэ, Европодо ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал, аюулгүй байдал батадхаха хэрэгтэ Прагын зүблөөнэй шухала удха шанартайе онсолон тэмдэглэбэ.

Үдын хоол үнэн зүрхэнэй, хани ёhоной оршон байдалда үнгэрөө.

АВТОМАТ ХЭРЭГЛЭЛГЭ: ДҮНГҮҮД БА СААШАНХИ АРГА БОЛОМЖОНУУД

Бүхэсоюзна зүблөөнhөө

Тоололгын техникэ, автомат үргэнөөр хэрэглэhэнэй үндэhөөр арадай ажахые хүтэлбэрилгын хэрэг улам hайжаруулха гээшэ ороной экономико амжалтатайгаар хүгжөөлгын шухала арга нүхэсэл болоно. Энэ асуудалаар КПСС-эй XXIV съездын табиhан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ, юhэдэхи табан жэл соо АСУ хэрэглэхэ арга боломжонуудта зорюулагдаhан бүхэсоюзна зүблөөн эрдэм, техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедээр Москвада зарлагдаа.

Зүблөөн январиин 26-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлhэн байна. Тэрээндэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, эрдэм, техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ, академик В. А. Кириллин хабаадаа.

hУНГУУЛИИН ЛЫСОГОРСКО 13-дахи ОКРУГhОО, ЦИПИКАНАЙ 47-дохи ОКРУГhОО, ЗАКАМЕНСКА 73-дахи ЦЕНТРАЛЬНА ОКРУГhОО БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДТА КАНДИДАДУУДЫЕ БҮРИДХЭЛДЭ АБАХА ТУХАЙ ОКРУЖНОЙ hУНГУУЛИИН КОМИССИНУУДАЙ

МЭДЭЭСЭЛ

hунгуулиин Лысогорско 13-дахи округhоо (Улаан-Үдэ городой Железнодорожно район), Ципиканай 47-дохи округhоо (Баунтын аймаг), мүн Закаменска 73-дахи Центральна округhоо (Захааминай аймаг) гаража ошоhон депутадуудай орондо Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ hунгаха hунгалта 1972 оной февралиин 13-да үнгэргэгдэхөөр тогтоогдобо.

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ hунгаха hунгалта тухай» дүримүүдэй 55-дахи статьягай үндэhөөр, hунгуулиин окружной комиссинууд, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар доро нэрлэгдэhэн нүхэд бүридхэлдэ абтаба.

Волков Виталий Арсеньевич 1925 ондо түрэhэн, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедэй түрүүлэгшэ, КПСС-эй гэшүүн, Улаан-Үдын депогой, Буряадай АССР-эй хэлхеэ холбооной управлениин, үйлэдбэриин техническэ автобазын хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ мэргэжэлтэдэй болон алба хаагшадай хамтын суглаагаар hунгуулиин Лысогорско 13-дахи округhоо дэбжүүлэгдэбэ.

Филько Александр Семёнович 1929 ондо түрэhэн, геологиин Буряадай управлениин начальник, КПСС-эй гэшүүн, Багдаринай экспедициин Октябрьска геолого-шэнжэлэлгын партиин хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, алба хаагшадай, мүн Ципиканай дунда hургуулиин багшанарай ба техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаагаар hунгуулиин Ципиканска 47-дохи округhоо дэбжүүлэгдэбэ.

Чепурин Иван Петрович 1926 ондо түрэhэн, Зэдын вольфрам молибденэй комбинадай директор, КПСС-эй гэшүүн, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай управлениин инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшадай, Захааминай автотранспортна предприятиин хүдэлмэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшадай хамтын суглаагаар hунгуулиин Закаменска 73-дахи Центральна округhоо дэбжүүлэгдээ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ hунгаха hунгалта үнгэргэхэ талаар Лысогорско, Ципиканай округуудай, Закаменска Центральна округой комиссинууд.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

СУГЛААНАЙ ТОГТООЛ ДҮҮРГЭН...

Социалис мүрысөө эмхидхэхэ, экономическа һуралсал һайжаруулха тухай асуудалнуудта Яруунын аймагай Нарһатын совхозой коммунистнууд һүүлэй үедэ ехэ анхарал хандуулдаг болоһон байна. «Социалис мүрысөө саашадаа улам һайнаар эмхидхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой гараһантай дашарамдуулан, совхозой бүхы коммунистнуудай хабаадалгатайгаар суглаан боложо, тэрээн дээрэ мүрысөөнэй ябаса тухай асуудал дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэхэһээ гадна, мүрысөө эмхидхэлгые һайжаруулха, экономическа эрдэм дэлгэрүүлхэ талаар тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан юм.

Совхозой парткомой секретарь нүхэр С. Г. Цыренов түрүүтэй совхозой коммуинстнууд суглаанай шиидхэбэри дүүргэлтэ болгон, һүүлэй үедэ эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. Парткомой хараалһан хэмжээ ябуулгануудай үндэһөөр 10 лектор, 8 политинформатор, 15 агитатор томилогдоо. Тэдэнэртэ тусхай участогууд даалгагдажа, хараалагдаһан графигай ёһоор гүүртэ, фермэнүүдээр «ябахадаа лекцинүүдые уншахаһаа гадна, совхоз, аймаг болон орон соо, мүн хилын саана боложо байһан асуудалнуудаар һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг болоо.

Мүрысөөнэй ябаса тухай үргэн ниитэ ажалшадай дунда саг үргэлжэ дуулгажа байха зорилгоор гүүртэ, фермэнүүдтэ, хаа хаанагүй тусхай самбарнуудые бии болгоһон байна. Тэдэ самбарнуудта коллективүүдэй, мүн тус тус хүнүүдэй абаһан уялганууд хадагдахаһаа гадна, мүрысөөнэй дүнгүүд харуулагдажа байдаг юм. Бусад отделенинүүдтэ мүрысөөндэ шалгарһан түрүүшүүл тухайшье тэдэ самбарнуудта бэшээтэй байха. Гадна дурсагдаһан самбарнуудта совхозой дирекциин элдэб захиралтанууд, һүүлшын һонин тухай мэдээсэлнүүд няагдадаг болохо юм. Энээнэй ашаар холын отара, фермэнүүдтэ ажалладаг малшан бүхэн һүүлшын һонинуудые саг үргэлжэ мэдэжэ байха аргатай болохо.

Һүүлэй үедэ эндэ социалис мүрысөөнэй дүнгэй гаргагдаха гүүртэ, фермэ бүхэнэй, мүн бусадшье һалбаринуудай хүдэлмэриин экономическа үрэ хараада абтадаг байна. Энэ ушар хонишод болон һаалишадые, мүн совхозой ондоошье һалбаринуудта хүдэлэгшэдые ехээр һонирхуулна. Тэрэнһээ уламжалан совхозой гэшүүн бүхэн аша үрэтэйгөөр ажаллахые, түүхэй эд, материал, малай тэжээл гамтайгаар гаргашалхые оролдоно.

Совхозой парткомой хараалһан болзор соо экономическа бюллетень гаргагдадаг болонхой. Бюллетень гаргалгада ажахын экономистнууд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Ямар отара, фермэ, мүн бусад һалбаринууд экономическа талаараа хэр ашаг олзотой хүдэлнэб гэжэ бюллетень дотор хэлэгдэнэ. Ажахын һалбаринуудые ашаг олзо ехэтэй болгохын тула юу хэхэ хэрэгтэйб гэһэн зорилго бюллетень дотор табигдадаг байна.

Социалис мүрысөө улам һайнаар эмхидхэхэ, экономическа эрдэм дэлгэрүүлгые һайжаруулха зорилгоор совхозой парткомой үүсхэлээр һү һаалиин 5 гүүртэдэ коммунис ажалай һургуули эмхидхэгдээд, хүдэлжэ эхилэнхэй. Энэ һургуули хоёр жэл соо хүдэлхөөр хараалагдаһан программатай. Тус һургуули хүдэлжэ эхилһэн сагһаа хойшо түрүүшын хоёр хэшээл ехэ һонирхолтойгоор үнгэргөө. Энэ һургуулида зооветеринарна мэргэжэлтэд, экономистнууд заадаг болоһон байна.

Гадна совхозой партком экономическа асуудалаар, мүн партиин XXIV съездын материалаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ зорилгоор тусхай тематика зохёогоод, лекторнууд болон политинформаторнуудта барюулаа.

Үбэлэй үедэ совхозой гэшүүдэй культурна эрилтэ хангалгада партком ехэ анхарал хандуулаа. Агитатор, политинформатор болон лекторнүүдтэ тусхай участогуудай даалгагдаһан тула тэдэнэрэй холын малай фермэ, отарануудаар ябаха болоходонь али аргаар туһалдаг юм. Совхозой отделенинүүд дээгүүр үбэлэй үедэ ябажа байха нүүдэл нэгэ кинобудка, дүшөөд шахуу нүүдэл библиотекэнүүд эмхидхэгдэнхэй.

Үбэлэй үедэ совхозой гэшүүдэй культурна эрилтэ хангахын тула 3 клуб, 2 библиотекэ, 4 кинотүхеэрэлгэ хүдэлнэ.

Совхозой коммунистнууд мүнөө үедэ партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй III сессиин материалнуудые үргэн ниитэ ажалшадтаа ойлгуулха талаар эмхидхэлэй иимэ зэргын хүдэлмэри хэжэ байһан үетэй.

Ц. ГАЛСАНОВ,
КПСС-эй Яруунын райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

ХОНИШОДОЙ СЕМИНАР

Үдын совхоз аймаг дотороо эгээл олон хонитой ажахынуудай нэгэн юм. Һаяхан эндэ хонишодой семинар үнгэргэгдэбэ. Совхозой хонишод 1972 ондо 100 эхэ хониҺ бүриһөө 90 хурьга абажа түлжүүлхэ гэһэн социалис уялга баталжа абаһан байна. Сугларагшад мүнөө жэлдэ хурьга абалгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ тухайгаа хөөрэлдэбэ. Удаань хонишод Цырен-Дондок Цыреновэй отарада ошожо, түхэреэн хотонтой танилсаа.

— Энэ байра угаа дулаахан, гэрэлтэй, агаар сэбэртэй, хуурай байдаг. Түхэреэн байра углуу булангүй хадаа эхүүн агаар тородоггүй, дээшээ дэгдэжэ, тэндэ хэгдэһэн нүхөөр хуу гарашадаг. Абаһан хурьгадаа хотоной тэг дунда байлгахада һайн. Юундэб гэхэдэ, тэндэнь эгээл дулаахан байдаг. Иимэ хотонуудые ажахыда олоор барибал, хонишоднай үнэ сэнгэй талаар хямдахан, ёһоор һайн байратай болохо һэн,— гэжэ Баруун Хасууртайн ахалагша хонишон Цыренов айлшадтаа хөөрэбэ.

Энээнэй һүүлдэ хонишод Владимир Жанаевай отара ошожо, шэнэ баригдаһан типовой байратай танилсаһан байна. Семинарта хабаадалсагшад хурьга абалгые һайн бэлэдхэлтэй байһынь тэмдэглэбэ. «Хашаа соогоо хэдэн калорифернэ пеэшэн табибал, һурагтүй дулаан болохо һэн»,— гэжэ тэдэнэр хэлээ. Удаань совхозой түрүү хонишон Даржа Норбоев сугларагшадта өөрынгөө дүй дүршэл тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

Энэ нүхэрнай хонин ажалда хори гаран жэлэй туршада таһалгаряагүй хүдэлжэ байна. Норбоевой хаража байһан хонид жэлэй дүрбэн сагта тобир тарган байдаг. Тиимэһээ энэ нүхэрнай жэлһээ жэлдэ дээгүүр үрэ дүн туйладаг.

Удаань совхозой главна зоотехник Манзарханов, главна ветврач Желаев гэгшэд хайшан гээ һаа хурьга һайнаар абажа, гарза хоролтодо оруулангүй түлжүүлхэб, нарай малай үбшэлэлгэ, тэрэниие аргалха тухай һонирхолтой элидхэлнүүдые хэлээ.

Ажахын малшад үнгэрэгшэ жэлэй алдуунуудые бүрин усадхажа, абаһан хурьгаяа бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ зорилго урдаа табиба.

Ю. БАЗАРЖАПОВ.
Хори.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1971 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй III сессиин материалнууд бүхы совет арадые, тэрэ тоодо республикымнай ажалшадые ехэтэ һонирхуулжа байһаар. Партийна суглаанда хабаадагшад ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые, партиин ЦК-гай эрхилдэг гадаадын ба дотоодын политикые һайшаан дэмжэжэ байһанаа мэдүүлбэ.

Хяагтын совхозой коммунистнуудай һаяхан болоһон хамтын суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар совхозой партийна организациин зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдээ. Партиин райкомой гэшүүн, аймагай арадай гэгээрэлэй таһагые даагша **П. М. Матвеев** КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүд тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ. Хяагтын совхозой парткомой секретарь **А. Р. Тубанов** совхозой партийна организациин урда табигдаһан зорилгонууд тухай онсо тогтоо. Колхозой коммунистнууд юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа, совхозой бусад хүдэлмэришэдтэ эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулха ёһотой гэжэ элидхэлшэд онсолон тэмдэглэбэ.

КОММУНИСТНУУД ЗҮБШЭН ХЭЛСЭНЭ

Хяагтын совхозой партийна организациин үүсхэлээр бии болгогдоһон тусхай комиссиин гэшүүд холын отаранууд болон гүүртэнүүдэй ажал хүдэлмэриие шалгажа, хонишод болон малшадта алибаа туһа хүргэхэ талаар хэмжээнүүдые абана. Тиигэжэ хони хурьгадаа гарзалуулангүй, үбэлжэлгээ һайнаар үнгэргэхын түлөө совхозой партийна организаци, коммунистнууд оролдоно.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэгшэд совхозой үйлэдбэридэ дайралдадаг дутагдалнууд тухай тогтожо, олон һанамжа дурадхалнуудые оруулаа.

Совхозой дүрбэдэхи отделениие эрхилэгшэ **И. Д. Гунтупов** үгэ хэлэхэдээ, совхозой коммунистнуудай ажалай журам үшөөл һула гэжэ тэмдэглэбэ. Партийна даалгабарида хайша хэрэгээр хандадаг, суглаанда ерэдэггүй партиин гэшүүд бии, теэд совхозой парткомой зүгһөө тэдээндэ нэгэшье хэмжээн абтадаггүй гэһэн ажаглалта хэбэ. Малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдажа, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд энэ ойлгуулалгын хүдэлмэридэ хабаадуулагданагүй гэхэ мэтэ горитой шүүмжэлэл суглаан дээрэ болоо. Совхозой главна зоотехник **А. М. Фалилеев**, сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ **В. Д. Ильков**, совхозой хүдэлмэришэн **И. Д. Коростылёв** болон бусад үгэ хэлэхэдээ, партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые һайшаан дэмжэжэ байһанаа элирхэйлээд, түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхыень совхозой коммунистнуудые уряалба.

Суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэһэн асуудалнуудаар дэлгэрэнгы тогтоол баталан абтаа.

С. ОЧИРОВ.

СССР-эй 50 жэлэй ойдо

КУРСК городой «Счетмаш» заводой коллектив 1971 онойнгоо түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, Совет оронойнгоо 50 жэлэй ойе угтуулан социалис мүрысөөндэ хам оролсобо. Эндэхи хүдэлмэришэд табан жэлэй хугасаа соо үйлэдбэриингөө бүтээсые 3,5 дахин дээшэлүүлжэ, электронно тоолон гаргалгын машинануудые 5,8 дахин олоор бүтээн гаргадаг болохые харааланхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Искра-12» түхэлэй электронно тоолон гаргалгын машина шалгалта хэдэг участогта.

(ТАСС-ай фотохронико).

Үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэдэ—гол анха

КОММУНИС АЖАЛАЙ НЭРЭМЖЭТЭ

Саб сагаан шэрэтэй, хубсаһа угаадаг «Белка-4» маркын машина түрэл городоймнай, хүдөө нютагуудай магазиннуудта наймаалагдана. Эдэ машинануудые ажалшад ехэ дуратайгаар худалдан абадаг. Хубсаһа угаадаг машинанууд эхэнэрнүүдэй эгээл найдамтай туһалагша болоо. Мүнөө айл бүхэн иимэ машинатай болохые хүсэнэ. Тиимэһээ хубсаһа угаадаг «Белка-4» маркын машинада захил хэлгэ жэл бүри улам үргэдэнэ.

Ажалшадай эрилтые гүйсэд хангаха гэһэн зорилго Улаан-Үдын авиационно заводой хубсаһа угаадаг машина бүтээлгын цехэй коллектив урдаа табинхай. Энэ хараа зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлхын тула хүдэлмэришэн бүхэн оролдоно. Эдэнэр шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринаа гадуур хубсаһа угаадаг 300 машина бүтээһэн байха юм. Байгша ондо бүри эдэбхитэйгээр хүдэлжэ, жэлэйнгээ даабари декабриин 27-до дүүргэхэ, ажалай бүтээсэ 2 процентээр дээшэлүүлхэ, гаргаһан продукциингаа 99 процентыень эрхим сэгнэлтэтэйгээр техническэ хиналтын таһагта тушааха социалис уялга һаяшаг абаба.

Тиин участогуудай, бригадануудай, хүдэлмэришэн бүхэнэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ.

Үдэрэй тэн багта хубсаһа угаадаг машина бүтээлгын цехтэ оробобди. Үргэн, һаруул сонхонуудаарнь үдыч наран элшэ туяагаа элбэгээр сасана. Цех соо үйлэдбэриин культура наринаар сахигдадаг юм байна. Хайшаашье эрьехэдэ, үлүү юумэн харагданагүй.

— Ажал хэхэдэ һаад үзүүлдэг үлүү дутуу юумэн цех соо байха ёһогүй. Зохид байдалда ажаллахадаа хүн бүхэн амжалта туйлаһан лэ байдаг,— гэжэ цехэй начальник Григорий Алексеевич Хандыба хөөрэнэ.

Станогуудай нэрьеэн минута соошье замханагүй. Цехэй хүдэлмэришэд сүлөө забдагүй хүдэлжэ байнад. Хубсаһа угаадаг машинануудай корпус гагнан холбодог участогта илангаяа хүлгөөтэй, шууяатай.

«Белка-4» машинын гол детальнууд эндэл хабсаргагдана. Тиин саашаа конвейерээр дамжан, тусгаар камера соо орожо шэрдэгдэнэ.

Штамповщик Иван Фомицкий нимгэхэн түмэр абаад, штамповочно станогойнгоо балта доро нугалжа мэдэнэ. Хэдэхэн секундын үнгэрхэдэ хабтагар түмэр машинын дүрсэтэй болошохо юм. Энэ хүдэлмэришэн туһалагша Михаил Коноковтоёо хамта халаан соогоо хубсаһа угаадаг машинын 700 корпус дархалжархидаг. Тэрэнииень слесарьнүүд Мария Абросова, Любовь Кононова гэгшэд пневматическа балтануудаар таблан бухэлнэ.

— Бидэнэр хододоо нэгэдэхи халаанда хүдэлхэдөө, хоёрдохи халаан соо хүрэхөөр продукци бүтээхэ болонобди. Заримдаа халаан соогоо 750—800 корпус дархалнабди,— гээд, үнинэй хүдэлмэришэн Иван Фомицкий хөөрэнэ.

Эдэнэр халаанайнгаа даабари хододоо 20—25 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, бүхы продукцияа эрхим шанартайгаар техническэ хиналтын таһагта тушаадаг юм.

Энэ участогай ажалһаа бүхы цехэй хүдэлмэри дулдыдана. Тиимэһээ корпусуудые гагнан холбодог участогта дүршэлтэй бэрхэ хүдэлмэришэдые табина ха юм. Участогай хүдэлмэришэд нүхэдэйнгөө ехэ найдалыень эрхим ажалаар харюулжа шадана.

Хабсаргалгын участогта бүришье хүлгөөтэй даа. Конвейер минута соошье зогсонгүй, урагшаа дабшана. Конвейерэй хоёр таладань хэдэн басагад, хүбүүд хубсаһа угаадаг машинануудые хабсарганад. С... хабсаргагша Виктор ... электромотор тодхоно. ... Ирина Назарова уһа бү... сос бүхэлнэ. Хэдэхэн ... ришэдэй гар дамжан ош... хубсаһа угаадаг машина... гагдажа бэлэн болоод, ... хойноһоо ковейер дээгү... жорон гаражал байна.

Слесарь-хабсаргагша ... тина Малкова шэб шэнэ ... шинануудые конвейерһэ... гажа, цехэй тэг дунда ... лүүлэн табина. Техниче... налтын таһагай мастер ... дия Казарбина хабсар... суглуулһан машина ... нииень ехэл наринаар ... һанайнгаа удаа тусхай ... дээрэ «эрхим,», «һайн» ... сэгнэлтэ табина.

— Мастер Иван О... Дремухинай даадаг у... хүдэлмэришэд халаанай... һээ 216 машина ха... Шанарынь һайн. Халаан... рэтэр үшөө 170 машин... саргахал байха,— га... ническэ ханалтын таһаг... тер Клавдия К... на хөөрэнэ.

Удаань Иван Осипович ... хинтай танил... Тэрэ дулааханаар энеэ... ажал хэрэг тухайгаа х... Иван Осипович участог... сарь-хабсаргагшаар ... яһала дүршэлтэй боло... Үдэшын техникумдэ һ... жа. эрдэм мэдэрэлээ ... лүүлээ. Дүршэлтэй мэр... ажал хүдэлмэреэ зүбө... хидхэжэ шадана. ... ашаар лэ оньһон техн... тээсэ ехэтэйгээр ашагл... халаанай даабари ... дүүргэгдэнэ бшуу.

— Халаан соогоо ... угааха 370 машина хаб... ёһотойбди. Заримдаа ... хүргэдэгбди. Энэмнай эн... дэр туйлалта гээшэ а... гэжэ Иван Осипович Др... хэлэнэ. Тэрэнэй даадаг ... гай хүдэлмэришэд январ... до һарынгаа даабари дү... нэгэ тонно түмэрэй ... суглуулха социалис уя... Эдэнэр Владимир Раб... даадаг бригадатай мүр... Эрхим шанартай продук... тээн гаргажа байһанай... тус участогта коммунис ... коллективэй нэрэ зэргэ... доһон юм. Хубсаһа угаа... шина бүтээлгын цехэй ... участогта ерэхэдэ, иим... ша бэрхэ хүдэлмэришэд ... Бултадаа эрхим шанарта... дукци бүтээн гаргахы... шангаар тэмсэнэд. Энэ ... ганса «Белка-4» машина... мүн халбага, хадхуур, х... хадагалха түмэр хайрса... мэтын зүйлнүүд бүтэ... Эдэнэр байгша ондо 5 ... халбага, хадхуур, хилэ... дагалха 25 мянган хайрс... да жэлэйхиһээ 3000-аар ... «Белка-4» маркын маши... тээн гаргаха даабаритай. ехэ зорилго урдаа табя... шагай шангаар хүдэлжэ ... тус цехэй хүдэлмэришад... шадай эрилтэ хангахал ...

К. ЖАМЬЯН...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь-хабсаргагша Валентина Малковагай конвейерһээ гараһан шэб шэнэхэн машинануудые шалган абаад, цехэй тэг дунда зэргэлүүлэн табижа байхадань, мастер Иван Осипович Дремухан хажуудань ерэжэ, машинын паспортын хэр зүбөөр табигдаһые нарибшалан хараха юм. Паспортда бүхы юумэн зүбөөр хэгдэһэн байбал ха. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэр сэдьхэлээ ханангяар хөөрэлдэһөөр тарабад.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ҮҮЛТЭРТЭ МОРИД ҮСХЭБЭРИЛЭГДЭХЭН...

Торинн совхоздо бии болгогдожо байһан адуу үсхэбэрилгын завод гансацье манай аймагта, республикада бэшэ, мүн Забайкали болон Алас-Дурна хизаарта тон шухала үүргэтэй болохо юм. Ушар юуб гэхэдэ, энэ хадаа ородой хүндэ ашаанай ба эмээл, тэргээр ябаха һайн үүлтэрэй моридые үсхэхэ талаар эдэ зононуудтахи гансахан завод болоно гээшэ.

Наринай отделенидэ мэдээжэ адуушан Иван Иванович Бекетовтэ ородой хүндэ ашаанай үүлтэрэй 48 гүүн даалгагданхай. «Лазутчик» гэжэ чемпионой үри һадаһан болохо «Вольный» гэжэ нэрэтэй азарга эндэ бии. Эндэхи гүүнүүд Пермиин областиин Нуединскэ 3-дахи адуунай заводһоо асарагдаһан байна. Тэдэнэй 31-иинь үүлтэрэй дүрбэн чемпионуудһаа—1965 ондо ороной чемпион болоһон «Соболь», 1970 оной чемпион «Георгин». 1967 оной—«Гром», 1971 оной чемпион «Градус» гэжэ азаргануудһаа гарбалтай юм.

48 гүүнэй нэгэниинь табан наһатай, гурбаниинь гурбадахи жэлээ ябана. Бэшэниинь—хоёр наһатайнууд. Гурба наһа хүсэхэдөө тэдэ үрэжүүлэгдэхэ. Мүнөө эдэ залуу гүүнүүд бэеэр шамбай томонууд. бүхы түхэл шэнжээрээ гарбалта үүлтэрээ һажааһан байха юм.

Үүлтэртэ һүрэгэй оройдоо долоониинь нэгэдэхи классай, бэшэниинь булгадаа «Элита» классай шанартай. Тиимэ байһан тула тэдэ тон үнэтэй адуун болоно гээшэ. Иимэ эрхим зэргын үүлтэрэй шанартай адуун манай республикын адуу үсхэбэрилдэг бусад ажахынуудта үгы юм.

Хүндэ ашаанай энэ үүлтэрэй морид бэеэр үндэр бэшэ юм. Дундуур абабал, 148 сантиметрэй зэргын үндэр бэетэй аад, тон хүгжэнги яһатай, үргэн сээжэтэй байһанаараа тэдэ онсо шалгарна. Тиин энэ үүлтэрэй морид айхабтар ехэ тамир шадалтай, хүндэ ажалда хэрэглэхэдэ бүтээсэ ехэтэй байна. Ямаршье һалхи, бороо, саһатайда, шабар уһан, гүнзэгы хүр саһан соогуур ехэ ашаа шэрэжэ гараха хаба шадалтай байхаһаа гадна, хороосотой хурданаар хатардаг. Торинн заводто үсхэгдэһэн адуун Забайкалиин зонодохи адуу моридой үүлтэр һайжаруулгада һайн нүлөө үзүүлхэ ёһотой юм. Тиигэжэ колхоз, совхозууд адуунай мяха улам ехээр үйлэдбэрилдэг болохо, залуу моридые олоор абаха байна.

Адуунай заводой азарганууд сэбэр үүлтэрэй моридые үсхэбэрилгэдэ хэрэглэгдэхэ. Харин зарим азарганууд нютагай үүлтэрэй һүрэг соо табигдажа, холимог үүлтэрэй адууд үсхэгдэхэ болоно.

РСФСР-эй хүдөө ажахын министерствын адуу үсхэбэрилгын управлениин начальнигай орлогшо В. С. Чернышев Торинн совхоздохи үүлтэртэ гүүнүүдэй тооё 100-да хүргэхэ гэжэ найдууланхай.

Торинн совхоздо һайн хэрэгэй эхи заха табигдаа гээшэ. Тиин энэ талаар мүнөө үедэхи хэрэг байдалыень хаража үзэхэ шухала. Үнэтэй сэнтэй адууд асарагдабашье, тэдэниие харууһалха талаар тааруу байдал үшөө байгуулагдаагүй. Һайн бааза түхеэрэгдээгүй байһаар. Зарим гүүнүүд отондо оруулагданхай. Хабартаа тэдэнэй унагалха байра (конюшни) үгы. Унагалха гүүнүүд мүнөө хээрэ байлгагдана. Харин энэ үүлтэрэй адууд хушалтатай байра соо байлгагдаха зэргэтэй ха юм.

Үүлтэртэ гүүнүүдэй бэеые хатуужуулан һорихын тула тэдэниие хүдөө ажахын хүдэлмэридэ хэрэглэхэ ёһотой байбашье, мүнөө болотор һүрэг соонь байлгаһаар. Заводской эрилтын хэмжээнэй эрхим үүлтэртэ адуу үсхэбэрилхын тула эдэ бүгэдэ гурим заатагүй дүүргэгдэхэ ёһотой бшуу.

Ородой хүндэ ашаанай үүлтэрһээ гадна, тус заводто Донской үүлтэрэй адууд бии юм. Хоёр-гурбан наһатай 87 гүүн Ростовско областиин С. М. Буденнын нэрэмжэтэ, № 158 ба Зимовниковско адуунай алдар суута заводуудһаа үнгэрэгшэ зун асарагдаһан байна. Холын замда зүдэржэ ерэһэн тула булта шахуу гүүнүүд туранхай байгаа. Тиимэһээ гурба наһатайнуудыеньшье ороондо оруулангүй үбэлжүүлхэ баатай болгогдобо. Тэдэ зун-намартаа һайнаар бэлшээгдэһэн дээрэһээ мүнөө тарганууд.

Энэ үүлтэрэй адуу үсхэбэрилгын хүдэлмэри Забайкалиин зонодо һайн шанар шэнжэтэй азаргануудые бии болгожо, һүрэгүүд соо табиха хэрэгтэ шэглүүлэгдэхэ болоно. Завод соо үдхэгдэһэн адуунай заримань (25-30 процентнь) спортивна моридые олошоруулгада үгтэжэ байха. Энэ шэглэлээр гол түлэб англиийска сэбэр үүлтэрэй гүүнүүд ба будденновско үүлтэрэй азарганууд хэрэглэгдэхэ юм. Энэ хадаа орон доторхи эгээл үнинэй, эмээлээр унагдаха хүнгэн бушуу үүлтэрэй морид болоно. Үта үндэр бэетэй, бэрхэшээлтэй байдалда һайнаар тааранги байһанаараа шалгардаг. Мүн ямаршье ажалда хэрэглэхэдэ таарамжатай, шанга шадалтай байха юм. Зүдхэхэ хаба шадалыень туршахада «Частокол», «Чудесник» гэжэ азарганууд 460 килограмм харуулһаниинь ороной адуу мори үсхэбэрилгын ажал ябуулагшадта мэдээжэ. Энэ дүн хадаа хүндэ ашаанай үүлтэрэй моридтошье ехэ туйлалта гэжэ тоологдодог байһан ха юм. Жэшээнь, бэеэрээ 758 килограмм шэгнүүртэй хүндэ ашаанай совет үүлтэрэй «Жребий» гэжэ азарга 475 килограммай зүдхэлгын хүсэ шадал харуулжа, рекорд туйлаһан байна (донской үүлтэрэй азарга бэеэрээ 520-ёод килограмм шэгнүүртэй байдаг шуу).

«Бандурист» гэжэ нэрэтэй донской азарга сүүдхын туршада 304 километр, «Букварь» гэһэн азаргын үри һадаһан болохо гүүн 15 сүүдхэдэ 1777 километр зам гаталһан намтартай.

Донской үүлтэрэй моридой эрхим шанартай байһаниие эдэ жэшээнүүд элирхэйлэн харуулна гээшэ. Тиимэл туладань энэ үүлтэрэй адуу үсхэбэрилгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Донской үүлтэрэй азаргануудые байлгахын тула Доодо Торидо 20 һууритай тусхай конюшни баригдажа байна. Мүн гүүнүүдтэ гурбан талаһаа һарабша-хушалтатай дулаан байра баригдажа дүүрэбэ.

Азаргануудые эдеэлүүлхэ тэжээлэй р... табигданхай. Тэндэнь 6 килограмм кон... рат, 6—8 килограмм бүдүүн тэжээл, ... бии. Гүүнүүдтэ 7 килограмм концентрат... ниидөө эдихээрнь һолоомо үгтэнэ. Ад... 700 центнер веленко бэлдэһэн юм. Үүл... һүрэг концентрадаар хүсэд хангагданхай.

Гадна Торинн совхоз нютагай үүл... 1000 гаран толгой адуутай юм. Тэрэ... цаг, Нарин болон Хулдаагай отделениину... харууһалагдана.

Иигээд байхадаа һайн үүлтэрэй адуу ... бэрилхэ хүдэлмэри һаял эхилээд байна... шэ. Забайкалиин зоные, нэн түрүүн ай... гаа болон республикынгаа ажахынууды... тэртэ адуу моридоор хангадаг болохо ... Торинн адуунай заводой гол шухала зо... мүн. Торинн заводой үүлтэр һайжару... хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэжэ, үй... риинь баазые түхеэрэн байгуулха х... республикын мяханай совхозуудай т... горитой туһаламжа үзүүлээл һаа, энэ ... ла удха шанартай зорилго амжалтат... бэелүүлэгдэжэ эхилхэ байна. Заводой ... тэртэ адуу үсхэбэрилгын хүдэлмэри эш... байһан зоотехник-селекционер нүхэр Иван... хэлээшээр, адуунай завод ерээдүйдэ то... удха шанартай, тэдэниие хүгжөөхэ арга... ломжонуудшье ехэ. Гансал энээн тушаа ... той анхарал оролдолго гаргаха шухала.

В. ЖАРК...
Д. ДУГАР...

Зэдын аймаг.

[Е]ВРОПОДОХИ ЭБ НАЙРАМДАЛ, АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ХАНИ ХАРИЛСААН ТУХАЙ

ДЕКЛАРАЦИ

...алжалэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

...АЛАН ЁҺООР ЗЭРГЭ ОРШОН ...ГА. Европодо түүхын хүгжэл-...басаар хоёр ондоо социальна ...алтын — социалис ба капи- гүрэнүүд бии боложо, мүнөө ... байна. Ондо ондоо байгуулал-...даа тэдэнэй хоорондо олон та- харилсаа хүгжөөхэ хэрэгтэ да-...агүй хаалта болохо ёһогүй. ондоо социальна байгуулалта- Европын гүрэнүүд сэрэг дайе по-...ынгаа зэбсэг болгохоёо болёо эб найрамдалай аша туһада ... ойлголсолгын ба хани ха-...алай үндэһэ һуури дээрэ өөһэ- харилсаануудые тогтоожо ша-... тиихэ ёһотойшье юм.

...НАЙРАМДАЛАЙ АША ТУҺА-...ИН ХҮРШЭ ЁҺОНОЙ ХОЛ-...УДАЙ БА ХАНИ ХАРИЛСАА ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ

...ропын гүрэнүүдэй хоорондохи хүршэ ёһоной харилсаанууд ...анхай байдалай, национальна ...үлөөгэй, тэгшэ эрхын, дотоо- хэрэгтэ хамааралсахагүй ба бэе ашатай туһатай байлгын гу-... үндэһэ һуури дээрэ хүг-жэхэ ёһотой. Иимэ хандалга болбол Европодохи гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудай саг үргэлжын политика болохо, Европын бүхы арадуудай ажабайдалай саг үргэлжын эрхэ нүхэсэл болохо, тэрэшэлэн Европын олон ондоо хубида гүрэнүүдэй хоорондохи һайн хүршэ ёһоной харилсаануудые шэнэдхэн хубилгаха, хүгжөөлгэдэ туһалха зэргэтэй. Европо түбиие сэрэгэй-политическэ бүлэглэлнүүд болгон хубаарилха ябадалые усадхаха хэрэгтэ туһалхаар Европын гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудые шэнэдхэн хубилгаха тээшэ эрмэлзэхэ шухала.

ГҮРЭНҮҮДЭЙ ХООРОНДОХИ БЭЕ БЭЕДЭЭ АШАТАЙ ТУҺАТАЙ ХОЛБООНУУД. Амгалан байдалай сагта Европын гүрэнүүдэй хоорондо экономическа, научно-техническэ, соёл культурын талаар, аяншалгын, тэрэшэлэн хүнэй ажабайдаг байгаалиие хамгаалха талаар олон талын, бэе бэедээ ашатай туһатай холбоонууд үргэнөөр хүгжөөгдэхэ зэргэтэй. Эдэ холбоо барисаануудые хүгжөөлгэ эб найрамдал, амгалан байдал, һалбаран хүгжэлтэ тээшэ Европын арадуудай эрмэлзэлгые бодото дээрэнь бэелүүлжэ, Европодо байгуулагдажа байһан аюулгүй байдалай, хани харилсаанай тогтууритай гурим бэхижүүлхэ юм.

БУУ ЗЭБСЭГ ХУРЯАЛГА. Уласхоорондын эб найрамдал бэхижүүлгын аша туһада Европын гүрэнүүд буу зэбсэг, нэн түрүүн ядерна бүхы зэбсэгые бүгэдэ ниитээрээ бүрин хуряаха асуудалые шиидхэлгэдэ, буу зэбсэг бүри ехээр гаргаха ябадалые хизаарлаха, хорихо талаар хэмжээнүүдые бэелүүлгэдэ туһалха ёһотой.

ООН-иие ДЭМЖЭЛГЭ. Уласхоорондын оршон байдал дээрэ Европын гүрэнүүдэй уг зорилгонь ООН-ой уставай эрилтэтэй тааруу юм. Тэрэнь юуб гэхэдэ, уласхоорондын эб найрамдал ба аюулгүй байдал байгуулгада, гүрэнүүдэй хоорондо хани барисаа, харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ туһалха гэһэн зорилготой. Европын гүрэнүүд Нацинуудай Нэгэдэмэл Организациие дэмжэнэ, ООН-ой уставай эрилтын ёһоор тэрэниие бэхижүүлхые хүсэнэ.

Эдэ үндэр дээдын ёһо гуримуудые, уг зорилгонуудые Европын гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудай үндэһэ һуури болгожо, ниитэ Европын зүблөөн түүхын ехэ хэмжээнэй шиидхэбэри абаха юм. Энэ хадаа аша үрэ ехэтэй хамтын хүдэлмэриин эхин боложо, Европые бодото дээрэнь амгалан байдалтай болголгодо туһалха зэргэтэй.

Ниитэ Европын зүблөөн дээрэ Европын гүрэнүүдэй хоорондохи ашатай туһатай бүхы талын холбоонуудые саашадань хүгжөөхэ, доромжолхо ябадалые, тэгшэ бэшэ байха гү, али зорюутаар һаад хэхэ ябадалые усадхаха тодорхой шэглэлнүүдые зүбшэлдэжэ болохо байгаа. Европын түүхэй эд болон энергетическэ нөөсые ашагтайгаар хэрэглэхэ, промышленна арга шадалыень дээшэлүүлхэ ба газарай хүрьһэ һайжаруулха, научно-техническэ революциин туйлалтануудые хэрэглэхэ талаар тэдэнэй хани харилсаан Европын арадуудай ажаһуудалые һайжаруулха арга боломжые арьбадхаха байна. Оюун ухаанай баялигуудаа андалдан абалсаха, бэе бэеынгээ соёл культура болон искусстватай танилсаха ябадал бүри үргэн дэлисэтэй болохо һэн.

Ниитэ Европын зүблөөн дээрэ зүблөөндэ хабаадагша бүхы гүрэнүүдэй саг үргэлжын захиргаание байгуулбал зохисотой байгаа. Тэрэ захиргаанда зүблөөнэй һүүлээр энэ талаар хэгдэхэ саашанхи алхамуудаа зүбшэлдэхэ талаар хамтын хүдэлмэри үргэлжэлүүлжэ болохо байна.

Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй һанамжаар, бүхы эдэ асуудалнууд ниитэ Европын зүблөөнэй хэлсэхэ зүйлнүүдэй гол удхань болохо зэргэтэй.

Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөндэ хабаадаһан гүрэнүүд иигэжэ тоолоно гэбэл, ниитэ Европын зүблөөн 1972 ондо зарлагдажа болохо байна, тиигээд иимэ һанамжатай байһан тухайгаа Баруун Европын хэдэ хэдэн гүрэнүүдэй хэһэн мэдүүлгэнүүд энээниие һайшааһан ушар, гэжэ харана. Ниитэ Европын зүблөө зарлаха болзорые түргэдхэхэ ба амжалтатайгаар хүдэлхэдэнь туһалха шухала бэлэдхэл хэхые дурадхаһан олон гүрэнүүдэй һанамжада Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөндэ хабаадагшад ойлгомжотойгоор хандана. Хельсинкидэ Европын зохихо бүхы гүрэнүүдэй, тэрэшэлэн США ба Канадын хабаадалгатайгаар, олон талын зүбшэлдөө үнгэргэхэ тухай Финляндиин правительствын дурадхалые бэелүүлхэ шухала гэжэ тэдэнэр тоолоно. Бусад гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдтэй суг хамта ниитэ Европын зүблөөндэ бэлэдхэхэ, эмхидхэхэ асуудалнуудые зүбшэлдэхэ зорилгоор, олон талын зүбшэлдөөндэ хабаадаха түлөөлэгшэдөө томилхо гэжэ шиидэһэнээ зүблөөндэ хабаадагша гүрэнүүд дахинаа батална. Ниитэ Европын зүблөөндэ бэлэдхэхэ тушаа олон талын зүбшэлдөө хэхэ тухай дурадхал мүнөө хабаадаха бүхы гүрэнүүдэй зүгһөө дэмжэгдэнэ, тиимэһээ эгээл ойрын сагта олон талын зүбшэлдөө эхилхые уряалжа байһанаа тэдэнэр мэдүүлнэ.

III.

Европын аюулгүй байдал бэхижүүлгын аша туһада Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгые хороохо тухай хэлсээ туйлаха ябадал мүн лэ туһалха байгаа гээд Варшавска договорто хабаадагша гүрэнүүд тоолоно. Европодохи харииншье, мүн национальнашье зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэг хуряаха тухай асуудал болбол энээндэ хабаадаһан оронуудта хохидол үзүүлхэгүйгөөр шиидхэгдэхэ ёһотой гээд тэдэнэр тоолоно. Энэ асуудалые хаража үзэлгэ, шиидхэхэ замуудые тодорхойлолго Европодо мүнөө байһан сэрэгэй политическэ бүлэглэлнүүдэйл шиидхэхэ хэрэг болохо ёһогүй. Энэ асуудалаар хөөрэлдөө хэхэ гурим зохихо хэлсээнүүдээр туйлагдажа болохо байгаа.

* * *

Түүхын хүгжэлтэ Европые шухала шатадань асараа гээд Болгариин Арадай Республика, Венгриин Арадай Республика, Германиин Демократическа Республика, Польшын Арадай Республика, Румыниин Социалис Республика, Совет Социалис Республикануудай Союз, Чехословакиин Социалис Республика этигэнхэй. 1972 он Европын арадуудта бата бэхи эб найрамдалай, аюулгүй байдалай шэнэ найдабари асархаһаа гадна, бодото дээрээ урагшаа дабшалтые, тэрэниие хүсэлдүүлхэ хэрэгтэ асаржа шадаха юм. Энээндэ эдэбхитэйгээр туһалха гээшэ бүхы гүрэнүүдэй дээдэ зэргын уялга мүн.

...арин Арадай
...бликын түлөө
Тодор ЖИВКОВ
Болгариин Коммунис
...тиин ЦК-гай Нэгэдэхи
секретарь, Болгариин
Арадай Республикын
Гүрэнэй Соведэй
Түрүүлэгшэ
Станко ТОДОРОВ
Болгариин Арадай
Республикын
Министрнүүдэй Соведэй
Түрүүлэгшэ

Венгриин Арадай
Республикын түлөө
Янош КАДАР
Венгриин Социалис
хүдэлмэришэнэй партиин
ЦК-гай Нэгэдэхи
секретарь
Ене ФОК
Венгриин революционно
хүдэлмэришэн-таряашанай
правительствын түрүүлэгшэ

Германиин
Демократическа
Республикын түлөө
Эрих ХОНЕККЕР
Германиин Нэгэдэмэл
Социалис партиин ЦК-гай
Нэгэдэхи секретарь
Вольфганг РАУХФУС
Германиин Демократическа
Республикын Министрнүүдэй
Соведэй Түрүүлэгшын
орлогшо

Польшын Арадай
Республикын түлөө
Эдвард ГЕРЕК
Польшын
хүдэлмэришэнэй
нэгэдэмэл партиин
ЦК-гай Нэгэдэхи
секретарь
Петр ЯРОШЕВИЧ
Польшын Арадай
Республикын
Министрнүүдэй Соведэй
Түрүүлэгшэ

Румыниин Социалис
Республикын түлөө
Николае ЧАУШЕСКУ
Румыниин Коммунис
партиин Генеральна
секретарь
Румыниин Социалис
Республикын Гүрэнэй
Соведэй Түрүүлэгшэ
Ион Георге МАУРЕР
Румыниин Социалис
Республикын Министрнүүдэй
Соведэй Түрүүлэгшэ

Совет Социалис
Республикануудай
Союзай түлөө
Л. И. БРЕЖНЕВ
Советскэ Союзай
Коммунис партиин ЦК-гай
Генеральна секретарь
А. Н. КОСЫГИН
Совет Социалис
Республикануудай
Союзай Министрнүүдэй
Соведэй Түрүүлэгшэ

Чехословакиин Социалис
Республикын түлөө
Густав ГУСАК
Чехословакиин Коммунис
партиин ЦК-гай
Генеральна Секретарь
Людвик СВОБОДА
Чехословакиин Социалис
Республикын Президент
Любомир ШТРОУГАЛ
Чехословакиин Социалис
Республикын
правительствын
Түрүүлэгшэ

Прага, 1972 оной январиин 26.

[И]НДОХИТАДТА ЭСЭРГҮҮ США-гай ЭЭЗРХЭГ ТҮРИМХЭЙ [Я]БУУЛГЫН ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭГДЭЖЭ БАЙҺАН ТУШАА

МЭДҮҮЛГЭ

1972 оной январиин 26.

...шавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй Прагадахи зүблөөндэ ...һан Болгариин Арадай Республика, Венгриин ...й Республика, Германиин Демократическа Республика, Польшын Арадай Республика, Румыниин Со...с Республика, Совет Социалис Республикануудай Чехословакиин Социалис Республика Вьетнамай ...ратическа Республикада, Индохитадай хахад арал... бусад оронуудта эсэргүү США-гай ээзрхэг түрим...буулгануудай улам һужэрөөгдэжэ байһантай да...дан, Индохитадай райондо тохёолдоһон оршон ...лые хаража үзэбэ.

...етнамдахи дайнай гал дүлэн һүнөөгдэхэһөө бай..., харин Индохитадай хахад аралые эзэлээд бай... бүхы дэлхэй хаража байна. Сагаан байшангай ...алтаар ДРВ-е бомбодолгын үргэлжэлүүлэгдэжэ, ...тадта эсэргүү США-гай ээзрхэг түримхэй бусад ...анууд хэгдэжэ, тэндэхи оршон байдалые бүри ...й болгожо байһыень дэлхэйн олониитэ эрид ... буруушаана.

...дохитадай хахад арал дээрэ США-гай үйлэдэжэ ... ябуулгануудһаа харахада, энэ райондо хабаатай ...нуудые политическэ гуримаар бэшэ, харин сэ... аргаар шиидхэхэ хараа бодол Вашингтон барим... үргэлжэлһөөр. Индохитадтахи хёмороондо «сэрэ... хабаадалгааа хороохо» һанаатай байһан тухай, ...нүүдые хэһэнэй үндэһөөр, политическэ аргаар ...май асуудал шиидхэхэ» гэжэ оролдодог тухай ...оной олон тоото мэдүүлгэнүүдтэнь американ ...иализмын хараа бодол ехээр зүришэнэ.

...-гай правительство Урда Вьетнамдахи сэрэгүү... тосе хороохо баатай болоод байхадаа, дайгаа ...май шэнжэтэй болгохо» гэжэ энэ политикыень ...хэ зэбсэг болгон, Нгуен Ван Тхиеу гэтшын хар...иргаае Сайгондохи засагта үлөөхэ гэжэ оролдо...жэнэ.

...ахын аргагүй баримтануудай тодоруулан гэршэл... ёһоор, империалистнуудай. тэдэнэй дахуулнуу... ээрхэг түримхэй ябуулгануудаа үргэдхэхэ бүринь, ...лис оронуудай дэлхэйн бүхы түрүү хүсэнүүдэй туһаламжа болон дэмжэлгэдэ түшэглэдэг Вьетнамай, Лаосой ба Камбоджын патриодуудай харюу сохилто улам шанга болоно. Индохитад тушаа США-гай баримталдаг политика зайлашагүй буруу һүрэхэ байха!

Энэ нютагай арадуудай өөһэдынгөө хуби заяае өөһэдөө тодорхойлхо хуулита эрхыень мэдэрһэнэй үндэһөөр лэ Индохитадай асуудалнууд шиидхэгдэжэ болохо гэжэ Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөндэ хабаадагша оронууд батаар этигэнхэй байна. Ээзрхэг түримхэй ябуулгануудые улам һужэрөөхэ бэшэ, харин Холбоото Штадуудай сэрэгүүдые, тэрэнэй союзнигуудай сэрэгүүдые Индохитадһаа энэ дары, хүсэд бүрин, зайлашагүй гаргаха, бүрин сүлөөтэ социалис гүрэн—ДРВ-дэ эсэргүү ээзрхэг түримхэй ябуулгануудаа зогсоохо. Индохитадта эсэргүү дайнай бүхы ябуулгануудаа зогсоохо, Урда Вьетнамай, Лаосой ба Камбоджын дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархахаяа болихо гээшэ империализмын хүсэнүүдэй үүдхэһэн, Индохитадай хёмороое шиидхэн гуримшуулха бодото зам болоно.

Индохитад тушаа США-гай баримталдаг хорото хархис политикые, ээзрхэг түримхэй дайгаа «Вьетнамай түхэлтэй болгохо» гэдэг хараа бодолые, агаарай бомбодолгонуудые ДРВ-гэй сүлөөтэ, аюулгүй байдалда эсэргүү бусад бүхы ябуулгануудые эрид шууд буруушаан, уулзалтада хабаадагшад иигэжэ мэдүүлнэ: ээзрхэг түримхэйшүүлэй харата добтолгонуудые саран зайсуулхын тула шухала туһаламжа ба дэмжэлгэ Вьетнамай Демократическа Республикада, Урда Вьетнамай, Лаосой ба Камбоджын патриотическа хүсэнүүдтэ саашадаашье үзүүлхэбди.

Сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө, американ бүлимтарагшадта эсэргүүсэн үнэн зүб тэмсэл ябуулжа байгаа Индохитадай арадуудтай бүри эдэбхитэйгээр һаналаа нэгэдхыень эб найрамдалай, бүгэдэ ниитын аюулгүй байдалай хэрэг үнэтэйдэ тоолодог бүхы хүнүүдые зүблөөндэ хабаадагшад уряална. Империализмын хүсэнүүдтэ эсэргүүсэгшэ Индохитадай арадуудай баатар габьяата тэмсэл бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй ниитын хэрэгтэ туһа хүргэнэ!

[Л]итературно-уран зохёол бүтээлэй [ш]энжэлэл ба мүнөө сагай байдал

СССР-эй Уран зохёолшодой ...оной правлениин пленум ян... 26-да Литераторнуудай ... байшан соо нээгдээд, литературно-уран зохёол бүтээл шэн...лгын тон шухала зорилгонуудые зүбшэн хэлсэбэ. Пленумэй ...идиумдэ КПСС-эй ЦК-гай По...бюрогой гэшүүндэ кандидат, ...ССС-эй ЦК-гай секретарь П. Н. ...ичев, КПСС-эй ЦК-гай соёлой ...лые даагша В. Ф. Шауро, ...СР-эй Уран зохёолшодой хол...ой правлениин түрүүлэгшэ, ...алис Ажалай Герой К. А. ...ин, правлениин секретарьнууд, ...ой ажал ябуулагшад һуугаа.

...ССР-эй СП-гэй правлениин нэ...хи секретарь Г. М. Марков ...ымые нээбэ.

...ССР-эй Уран зохёолшодой хол...ой правлениин секретарь ...И. Озеров «Литературно-уран ...ол бүтээлэй шэнжэлэл ба мү...сагай байдал» гэһэн элидхэл ... Литературын, искусствын ажал ...агшадай урда табигдаһан зо...снууд КПСС-эй XXIV съез... тодорхойлон хараалһан, ком...изм байгуулгын асари ехэ программаһаа эшэ үндэһэтэй.

«Литературно-уран зохёол бүтээлэй шэнжэлэл тухай» КПСС-эй ЦК-гай һаяхан гаргаһан тогтоол КПСС-эй XXIV съездын программын заабаринуудые саашадань хүгжөөнэ. Гүн гүнзэгы, зориг бадаруулагша энэ документын удха шанарые сэгнэхэнь бэрхэтэй. Литературно-уран зохёол бүтээлэй шэнжэлэл хүгжөөлгын асуудалнуудые обществын суртал бодолой, политическэ ажабайдалай тон шухала хэрэгүүдэй нэгэн мүн гэжэ партиин тоолодог байһанда бидэнэр баясана, омогорхонобди гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Шэнжэлэгшэдэй урда табигдадаг зорилгонууд тус тогтоол дотор үргэн, дэлгэрэнгыгээр тодорхойлогдонхой, коммунис соёл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ тэрэнэй дүүргэдэг үүргэнь эли тодоор харуулагданхай. Пленумдэ хабаадагшад энэ тогтоолой үндэһөөр үндэр, харюусалгатай зорилгонуудаа зүбшэхэ ёһотой.

В. М. Озеров литературна теори хүгжөөлгын асуудалнууд тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтон хэлэбэ. Тон шухала түүхэтэ хэрэгтэ—СССР-эй тогтоон байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэл хадаа ниитэсоюзна литературна хэрэгтэй һайнаар танилсахыень шэнжэлэгшэд ба теоретигүүдые уялгана.

Уншагшадые уран һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гээшэ имагтал шухала зорилго болоно. Уран зохёолшод ба шэнжэлэгшэд арад зоной үнэн сэхэ, һайн һайхан абьяас мэдэрэл нэбтэрүүлгын түлөө нилээд харюусалгатай. Тиимэһээ эрхим жэшээнүүдые оролдосотойгоор тайлбарилан нэбтэрүүлхэ, суртал бодолдо хамаагүйгөөр хандадаг, ахир, харша ябадалтай тэмсэхэ эрилтэ табигдана.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлени, орон доторхи уран зохёолшодой бүхы эмхинүүд дутуу дундануудаа зайсуулан, хүдэлмэреэ шэнэдхэн табижа, гол хэрэгүүдтэ анхаралаа хандуулха ёһотой болоно. Манай уялга юуб гэхэдэ, партийна хараа бодол бэелүүлхэ хэрэгтэ шэнжэлэлэй эдэбхитэйгээр хабаадаха үүргые бодото хэрэгүүдээрээ хангаха ёһотойбди. (ТАСС).

МОДОШОДОЙ ПРОФСОЮЗАЙ СЪЕЗД

...Ой модоной, саарһанай, модо ...болбосоруулдаг промышленнос... хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай IX съезд хүдэлмэреэ дүүргэ...

Съезд дээрэ профсоюзай ЦК, СССР-эй профсоюзуудай XV съездэ ошохо делегадууд һунгагдаа.

Ой модоной, саарһанай, модо болбосоруулдаг промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Центральна Комитедэй пленум болоожо, ЦК-гай түрүүлэгшээр Б. А. Беликов дахинаа һунгагдаба.

(ТАСС).

ХИЛЬЫН Саанаһаа

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

Бангладешые Чехословаки мэдэрбэ

ПРАГА. (ТАСС). ЧССР-эй правительство Бангладешэй Арадай Республикые мэдэрхэ тухай шиидхэбэри баталан абаад, посольствонуудай хэм зэргэтэй дипломатическа харилсаа тогтоохоор бэлэн байһанаа элирхэйлбэ гэжэ ЧТК агентство мэдээсэнэ.

ЧССР-эй президент Л. Свобода Чехословакиин правительствын энэ шиидхэбэри тухай Бангладешэй Арадай Республикын президент Абу Сайед Чоудрида, мүн ЧССР-эй правительствын түрүүлэгшэ Л. Штроугал — Бангладешэй Арадай Республикын премьер-министр Маджибур Рахманда мэдээсэбэ.

Сүүд болоно

ПАРИЖ. (ТАСС). Лиссабондохи трибуналые полицинхид жагсажа, тон хатуугаар хүреэлээд байна. Ондоо хүбсаһа үмдэһэн тагнуулшад энээ руу дүүрэн даа. Имагтал тусхай зүбшөөлөөр сүүдэй болежо байһан газарта орожо болохо юм ха.

Сүүдлүүлжэ байгаашадынь — табан антифашистнар юм. Эдэнэрэй наһаниинь 35-һаа дээшэ бэшэ. Эдэнэр хадаа залуу хүдэлмэришэд, профсоюзай ажал ябуулагшад — Африкада колониальна дайн байлдаануудые болюулхын түлөө, фашист дарлалтаһаа Эхэ ороноо сүлөөлхын түлөө тэмсэгшэд юм.

Лиссабондо эдэнэрые сүүдлэжэ аашалалдаһантайнь дашарамдуулан, Бүгэдэ ниитын ажалай конфедераци профсоюзай эдэ ажал ябуулагшадые сүлөөлхэ эрилтэтэйгээр Португалиин президентдэ бэшэгээр хандаһан байна. «Сүүдлэнгүй, мүрдэлгэ хэншьегүйгөөр 180 үдэр түрмэдэ хааха» гэһэн хуулиин ёһоор эдэнэр түрмэдэ һуужа байна.

Нюуса хэлсээнүүдые хэнэ

АФИНА. (ТАСС). Холбоото Штадууд Америкын зургаадахи флодой далайн-сэрэгэй баазануудые Грециин оршом соо бии болгохо тухай Грециин правительстватай нюуса хэлсээнүүдые хэнэ. Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь соо США-гай вице-президент С. Агню гэгшын Афинада аяншалха үедэнь энэ асуудалаар даб дээрэхи хэлсээнүүд хэгдэһэн байгаа гээд мэдээсэгдэнэ. Агентствын мэдээнүүдэй ёһоор, ойрын сагта тусхай хэлсээнүүд эхилхэ юм ха.

Тель-Авивай харата аашанууд

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Израилиин ВВС-эй самолёдууд январиин 24-дэ Сириин урда зүгэй нютагууд дээгүүр ниидэһэн байна. ЮПИ агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, добтолон ниидэгшэ самолёдууд Сириин истребительнүүдээр, зенитнэ буунуудай буудалгаар намнагдаа гэжэ Сириин сэрэгэй түлөөлэгшэ Дамаскда мэдүүлээ. Сириин тала гэмтэл хохидолдо ороогүй.

АЖАЛ БА КАПИТАЛ

ОТТАВА. Канадын аэропортнуудта ниидэлгэ ударидадаг управлениин диспетчернүүдэй ниитэ национальна жагсаал хоёрдохи неделиеэ үргэлжэлжэ байна. Энээнэй гэмээр орон доторхи авиациин линиинүүдтэ агаарай холбоон таһарһан зангаараа. Бухалгаа үүсхэгшэд салингаа дээшэлүүлхэ, тэрэшэлэн хүдэлмэриин недели бага болгохо эрилтэ хэжэ байна.

ПАРИЖ. Испаниһаа ороһон мэдээсэлнүүдэй ёһоор, «Астильерос Эспаньолес» гэжэ судна барилгын верфиин хоёр мянга шахуу хүдэлмэришэд олон час соо үргэлжэлһэн забастовко хээ. Бильбао гэжэ городто хүдэлмэришэд-металлистнууд зониие олоорнь ажалһаань гаргахадань эсэргүүсэжэ жагсаал хэбэ. Астуридахи «Дуро Флегуэра» гэдэг предприяти сүм хүдэлхэсээ болинхой. Энэ предприятиин мянган хүдэлмэришэд забастовко соносхоо. Каталонидо Салент ба Бальсарени гэдэгүүдтэхи горнягууд олон үдэр үргэлжэлһэн забастовко хэһэн байна.

Тунхаглагдаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Испанида 1971 оной нюурта 1600 социальна зүрилдөөн болоһон байна.

ГААГА. Роттердамска ба Амстердамска портнуудай ээзд баяд ажалшадай аша туһада харша ажалай хэлсээнүүдые хүдэлмэришэдтэ баадхан абхуулха һэдэлгэ хэһэн байна. Энээниие эдэ портнуудай хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэд буруушааба. Утрехта гэдэгтэ болоһон суглаан дээрэ хүдэлмэришэдэй үмэнэһөө эдэ түлөөлэгшэд хүдэлмэригүйдэхэ ябадалые усадхаха найдуулга үгэхыень, ажалай эрхэ байдал һайжаруулха, салин хүлһэ ехэ болгохо эрилтэ хэһэн байна. Эдэнэрэй тон зүб эрилтэнүүдые ээзд баяшуулай хангаха дурагүй байһые хараадаа абажа, суглаанда хабаадагшад ээзд баяшуулда бүришье эрид шууд хэмжээнүүдые предприятинуудта абаха шиидхэбэри батална.

(ТАСС).

Патриодуудай амжалта

ХАНОЙ. (ТАСС). Каосан Патет-Лао гэжэ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, январиин 22-то Лаосой патриодууд баруунай хархис сэрэгүүдые Салафукхунһаа 45 километрэй зайда байдаг Муонгфу гэжэ бэхижүүлэгдэмэл пунктһаа намнан гаргаа.

Лаосой патриодууд Вьентьянһаа зүүн-хойгуур 155 километрэй зайда дайсанай эзэмдэһэн Бантхаси гэжэ газарые нэгэ үдэрэй урда тээ буляан абаба.

Дайсанай сэрэгүүд НОАЛ-ай подразделенинүүдэй шанга сохилтотой дайралдан, байлдаанай газарта үхэһэн. шархатаһан хүнүүдээ орхёод зугадаа. Агентствын мэдээнэй ёһоор, патриодууд дайсанай хэдэн арбаад солдадуудые хүлһөөнь буулгаһан, 14 ехэ буу, нилээд олон һомо хэрэгсэл буляан абаһан байна.

Американ дайшадай гэмэлтэ муухай мүр сараа

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС-ай корр.). «1968 оной мартын 16-да Американ сэрэгшэд вертолёдуудта һуулгагдаад, Урда Вьетнамай зүүн хойто эрье шадар оршодог Милай гэжэ һууринда буулгагдаа бэлэй. Эндэһээ Вьетконгын сэрэгшэдые олохо хүсэлэнтэй американ солдадууд болон офицернүүд энэ һууриниие шангаар добтолжо оробо. Теэд Милай гэдэг нютагта эхэнэрнүүд, үбгэд, хүгшэд болон үхибүүдһээ ондоо хүн байгаагүй. Хэдэн часай туршада эдэнэрые алалга, хюдалга үргэлжэлөө һэн. Эндэхи зоной заримыень бүлэг бүлэг болгон намнажа нэгэдхээд буудажа аладаг, бусадыень ханааб нүхэнүүд руу хаяад, тэндэнь нэрбэдэг байба. Басагад болон эхэнэрнүүдые хүсөөрөө эдлээд, һүүлээрнь аладаг һэн. Иимэ муухай ябуулгаяа дүүргэһэнэй удаа солдадууд эндэхи бүхы гэрнүүдые шатаажа үгы хээ, мал адууһа хюдаа, эдидэг уһанай газарнуудта хоро хаяа».

Америкын элитэ журналист С. Херш гэдэгэй статья иигэжэ эхилнэ. Америкын сэрэгшэдэй Урда Вьетнамда хэһэн зэрлиг муухай ааша ябадалнуудыень энэ статья соогоо элирүүлнэ.

Милай гэдэг һууринда хэһэн муухай зэрлиг аашануудтайгаа хамта американ дээрмэшэд Сонгмиин общинада ородог Микхе гэдэг нютагта муухай добтолгоёо хэһэн байна. Подполковник Баркер гэдэгэй соединениин сэрэгшэд эндэ дээрмэдэхы аашануудаа эрхилээ юм.

«Энэ муухай хэрэг үйлэнүүдэй үедэ Микхе нютагта алуулһан хүн зоной тоо элирүүлэгдэхэшьегүй ха даа» — гээд Херш бэшэнэ. Энээниие харагшадай гэршэлһэнэй ёһоор, Микхе гэдэгтэ 150 гаран хүн һалаһан хэбэртэй.

Сонгмиин общинын үлад зониие алаха хюдаха ябадал эмхидхэһэн гол гэмтэдые Херш статья соогоо дурдана, тодорхойлно.

Сонгмида хэгдэһэн зэрлиг муухай аашануудай һабагша нэгэ тээгүүрээ бултайжа, хэблэлдэ гараад, дэлхэйн арад зондо дуулдашана аа гү гэжэ «Америкал» командовани ехэтэ айдаг оайгаа гээд Херш бэшэнэ. Иимэ юумэнэй болохогүйн тулада энэ командовани худал хуурмаг документ зохёоһон байгаа. Дивизиин офицернүүд, тэрэ тоодо тэрэнэй командир Костер «юушье мэдэхэгүй зон болоод ябадаг байба». Сонгмида хэһэн зэрлиг ааша ябуулгые дайсанай булюу ехэ хүсэнтэй болоһон дайлалдаанда илалта туйлаһан хэбэртэйгээр дансашье бэлдэгдэһэн байгаа.

Нюуса ябадалыень үни хада бүхы дэлхэй дээрэ мэдэгдээд, Холбоото Штадуудай Урда Вьетнамда хэжэ байгаа хорото муухай ябуулгануудыень дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүнүүдэй таһа буруушаагаад байхадань, Пентагон һабагшынгаа үзүүр нюухал һанаатай мэхэ гохоёо гаргаһаар. Журналист Херш гэдэгэй Милай ба Микхе гэжэ нютагуудта американ сэрэгшэдэй хэһэн шэнэ муухай ябуулгануудые балшыса элирүүлээд байхадань, США-гай оборонын министерствын түлөөлэгшэ ямар нэгэн ажаглалта хэхэһээ арсаһан байна.

(Е. ЕГОРОВ).

НЕПАЛ. *Эндэхи таряашад джут ургамал хуряагаад, сар тэргэдэ ашаалһан бэеэрээ, болбосоруулгын фабрикада абаашадаг юм. Жэлдээ арбаад мянган тонно түүхэй эд болбосоруулдаг промышленностиин предприятинуудта ажал хүдэлмэри гол түлэб гараар хэгдэдэг байһан һаа, һүүлэй үедэ оньһожоруулагдажа э...лээ.* ТАСС фотохроника.

Фоторепортаж

СТУДЕНТНЭР ҮБЭЛЭЙ ШАЛГАЛТА БАРИНА

Студентнэрэй үбэлэй шалгалта эхилһээр үнинэй. Жэшээнь, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтда «һолжорһон гуримаар» шалгалта ябажа байна. Энэ юун гээшэб гэбэл, зарим курсынхид эртүүр шалгалтаяа тушаагаад, үбэлэй амаралтада гарангн, тиихэдэ нүгөөдүүлынь һаяхан эхилжэ байна, гурбадахинь... үшөө бэлэдхэлэй шатада.

Бидэ физико-математическа факультедэй 3-дахи курсын 533-дахи группынхидай политэкономёор шалгалта үгэжэ байхадань тудаабди. Капитализмын политэкономиие һайсахан «мэрэжэ», К. Марксын «Капиталые» дэрлэжэ хонодог хаһаяа хойно орхиһон, баяртай шогтой студентнэр урдаһаамнай юрьелдэн гараа һэн.

Тээ саана, шалгалтын болоожо байһан таһалгын үүдэндэ обооржо байгшад бидэниие обёорхо сүлөөгүй. Ямаржан асуудал тудалжа хахаахань гээшэб? Юрэдөөл, үрдижэ номоо ираха байна.

Галя Жизгитова Дышигма Очирова хоёр (1-дэхи зураг) яаралтайгаар политэкономиин учебник ирана.

— Хоёр үхэл байдаггүй, нэгые хэншье зайладаггүй,—гэжэ хэлээд лэ, **Маргарита Хитарова** зоригтойгоор үүдэ нээгээд оробо. Билет абаад, бэлдэжэ һууһан **Александр Цыренов Зоригто Гулгенов** хоёрой ойро ошожо һуушаба. Биледээ уншаһаар лэ, бодолнуудаа саарһан дээрэ бэшэжэ эхилбэ (2-дохи зураг).

Асуудалда харюусахаар бэлэн болоһон **Анатолий Середа** багшын столой ойро ошожо һуугаад, тордиһогүйгөөр хөөрэжэ оробо. Капитализмын байгуулгада хүдэлмэриин хүсэп хэндэ олзо оротно үгэнэб гэжэ Анатолий һайн ойлгоһоп янзатай. Багша А. И. Березина анхаралтайгаар студентын харюу шагнана (3-дахи зураг). Бишыханшье хазагай бодол Августа Ивановнагай анхаралһаа алдагдахагүй. Партийна дээдэ һургуулиин эрдэмгэй, гуша гаран жэлдэ багшалһан хүниие «мэхэлхын» аргагүй гэжэ студентнэр һайн мэдэдэг хэбэртэй...

Шалгалтын дүүрэһэн хойно 533-дахи группа хэр гарасалдааб гэжэ һонирхоо һэмди.

— Булта политэкономиин шалгалта һайн тушаагаа. «Эрхим һайн», «һайн» гэһэн бэлэдхэлтэй байһанаа студентнэр харуулаа,—гэжэ багша А. И. Березина хөөрөө һэн.—Энэ группынхид барандаа тон наринаар конспект табидаг. Эрхимүүдһээнь зургаан конспект институдай выставкэдэ шэлэжэ абаа һэмди. Политэкономиин шалгалта эрхимээр тушааһан Клара Мархаева, Сэсэг Балданова гэгшэдэй конспект бии...

533-дахи группа үшөө физикээр, мтанализаар, научна атеизмээр шалгалта бариха юм.

Шалгалтаяа иимэл һайнаар үгөөд, амарха болтогойт, студентнэр!

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВ,
Ц. ДОНДОГОЙ.

ПАМЯТНИГУУДТА ҺАЙН ХАРУУҺАН ХЭРЭГТЭЙ

Түүхэ болон соёл культурын памятнигуудые аршалан хамгаалха бүлгэмэй аймагай отделениин пленум Гусиноозерск хотодо болобо үнгэрөө. Эндэ пленумэй гэшүүдһээ гадна, нютагуудтахи эхин организацинуудай түрүүлэгшэнэр байлсаа. Түүхэ болон соёл культурын памятнигуудые аршалан хамгаалха бүлгэмэй аймагай отделениин харюусалгата секретарь Б. Ш. Цыренов пленум дээрэ элидхэл хэһэн байна.

Сэлэнгын аймаг эртэ урда сагһаа хойшо ехэ баян түүхэтэй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээд, тоосоото үе соо бүлгэмэй отделениип хэһэн хүдэлмэри тухай, тэрэнэй саашанхи зорилгонууд тушаа тогтоо.

Декабристнууд аха дүү Бестужевтанай ажаһууһан газарнуудтай холбоотой газар аймаг дотор угаа олон. Бестужевтанай а... һууһан хоёр дабхар модон... мүнөө үедэ музей бии болгох... тэрэ гэрые һэльбэн заһаха т... асуудал табигдажа байна. Г... дан дайнда, мүн Эсэгэ ор... хамгаалгын дайнда хабаадалс... онсо шалгарһан, һонин на... тай хүнүүдшье аймагта олон. ... урдын түүхэтэй холбоотой он... шье памятнигууд бии.

Саашадань бүлгэмэй хүда... рийе үндэһөөрнь һайжару... тухай, эртэ урдын памятни... дые аршалан хамгаалха, һэл... заһабарилха, граждан дайн... Эсэгэ ороноо хамгаалгын да... баатарнуудта памятнигуудые ... хоохо, бии байһан памятнигу... һайн харууһан доро байлгаха... хэ мэтэ асуудалнууд зүбшэн ... сэгдэһэн байна.

Ц. ДОРЖИЕВ

Х Ү Л Е Э Н Э Б Д И

«Байгал» ансамблиин коллектив мүнөө үедэ республикынгаа ажалшадые хангахаяа хүдөө гаранхай. Хориин аймагай Үдын совхозой малшадта һая айлшалжа, тэдэнэрэй сэдьхэлые ехэтэ баясуулба.

Дуушад Чимита Шанюшкина, Агван Дондуков, хатаршан Баир Егоров болон бусад олондо һайшаагдажа, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаа.

Композиторнууд Б. Цырендашиев, Ч. Павлов, А. Андреев, Хэжэнгэ нютагай дуу зохёогшо Б. Гомбоев гэгшэдэй буряад ... лэн дээрэ зохёогдоһон дуун... сугларагшадай сэдьхэл, з... хүдэлгэһэн байна.

Артистнар Үдын совхо... Хэжэнгэ оробо. Хэжэнгэһээ Я... нын аймаг орохо юм. Тэнд... бусахадаа манай аймагай б... ажахынуудаар ябаха хүсэлэ... Арад зондоо хүндэтэй бол... «Байгал» ансамблиингаа арт... нарые бидэ хэзээдэшье дура... гаар хүлеэдэгбди.

Б. ЛАЙДАПОВ

Хори.

Зэгбэ ГОМБОЖАБАЙ — РАССКАЗ

ДАЙЛАЛДАЖА НААДАГША ҺЭМДИ

...Үнгэрһэн дайнай түүхэ бэшэһэн ном иража һуунаб. Фото-зурагууд, дүрэ-зурагууд аржыгаад лэ гаража ерэнэ.

Һургуулида үшөө ороодүй, үзэг мэдэхэгүй ябахадаа, дүрэ-зурагуудаар олон номые гоёшоон, дахин дахин ирагша бэлэйб.

...Баһа нэгэ хуудаһа ираадхихадам, номой бүхы нюурые эзэлһэн зураг гаража ерэбэ. Тэрээн дээрээ хоёр хүлөө таһара татуулшаһан таба-зургаатайхан хүбүүн бомбын урбуулһан шоройе дүйгүйгөөр, үхибүүн лэ янзаараа тэбэреэд хэбтэнэ. Хүдэлнэ, амилна аабы гэһэндэл шэртэшоод һуубаб.

Үхибүүн ябааб, эгээл энээхэн хүбүүхэнэй зэргэ. Үглөөгүүр эдеэлжэ гараһаар лэ үетэн нүхэдөөрөө наадаад тэрэ үдэр ябашоо һэн хаб. Голой эрьедэ ошоод, тээрмэ хэжэ, талха татажа наадаабди, тиигээд үдэшэлэн тээ, малай орохоһоо урид тугалнуудаа асаржа, хорёодоо хаагаа һэн хаб. Ахамни зунайнгаа амаралтын үедэ эжытэеэ хүдэлэлсэхэеэ хээрэ ошодог байгаа. Эжынгээ ажалһаа бусажа, артелиингээ үнеэдые һаахадань, тугалнуудыень гаргажа үгэхэш, үнеэнэй дэлэн доро зәримдаа амаа тодоод үзэхэш. Тэрэ үдэшэ һанаанһаам гарадаггүй.

...Унтажа хэбтэхэдэмнай, һүни орой үүдыемнай хүн шангаар тоншоод, һэришэбэб. «Дайн... дайн эхилээ!»

Теэд эдэ ямар удхатай үгэнүүд байгаа юм гэжэ тиихэдэ уг узуураарнь ойлгохо солоохойгүйхэн ябаа хаб.

... Манай хотондо хорин үрхэтэ айл һэн, бүлэ бүхэндэ бүһэтэй хүн. Хирэ болоод лэ нютагаархимнай хүбүүдээ дайнда үдэшэхэ, тиигэһээр бүһэтэйшүүл баран шахуу ябашоо. Абдеэ, Дамбиин баабай, Нимасаа-хай, Бабаасан-Цэбэк... ямар һайн хүнүүд һэм бэ! Абдеэ манда ташуур хэжэ, мори унуулжа һургагша бэлэй, тэргэдээ һуулгажа заримдаа үбһэшэн дээрэ абаашаад, бухал шэрүүлхэ, үбһэшэдэй эдеэнһээ нормо хүртүүлхэ, ехэшүүлээр хүдэлөөд, хээрэ эдеэлхэдэ—амтатай!... Нимасаахай яагааб: номгон, дуугүй, аалиханаар гэшхэлээд ябадаг хүн. Нэгэтэ жэмбүүр хэхэеэ хутагагүйгөөр шугыда ошоод, тулижа байхадамнай, донгорогоо гаргажа үгэһэн юм. Цэбэк-ахай! Цэбэк-ахай намда сана хэжэ үгөө һэн, хурдан, мүнөө һанахадам, бортигорхонууд һэн ха...

Унта, хүбүүн, унта, би багынхияа һанаад энеэнэм.

• • •

...Номой баһа нэгэ хуудаһа иражархибаб. Нюдэн дээгүүрээ унагааһан ёохогор малгайтай фашистнууд хэдыхэн совет сэрэгшэдые буудажа байна. Сохом, эдэ плендэ абтаһан совет хүбүүд Эхэ орондоо урбахын орондо, үхэлые шэлэһэн байгаа... Шорой үмхөөд унашаһан нэгэ хүбүүнэй нюурайнь хахад харагдаад, танил шэнги. Урбуулаадш, эрьюулээдш энэ зурагые харанам, танихын аргагүй. Юрэдөө, яаһан адли юм энэ магнайнь, үреөһэн нюдэниинь? Хэрбээ нүгөөдыень шуһанай бүглөөгүй һаа... Цэбэк-ахай намда сана хэжэ үгөө һэн, бортигорхонууд... Яаһан адли юм энэ...

Эхэ бүхэн, нүхэрөө алдаһан эхэнэр бүхэн энэ фото-зураг хараад адлишаажа, зүрхэеэ хүмэрюулэн, удаан удаан уйдхар гашуудалда абтаа ёһотой.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэ бэшэгдэһэн ном хаража һуунаб. Фото-зурагууд, дүрэ-зурагууд аржыгаад лэ гаража ерэнэ.

Нэгэ гитлеровскэ офицер пионер хүбүүнэй улаан галстугһаа баряад, һэжэржэ байна. Юун шадал байхаб даа имэ заахан амитанда, тэрэ томо фашистын угзарһан тээшэ һэжэрэгдэжэ байһандал, хөөрхы. Яахадань игэжэ сохёоб, энэ хайратай амитаниие юундэ алахаһаа нааша болооб гэһэн бодол ойндом түрөөдхинэ. Сохом энэ совет хүбүүхэнһээ «Эсэгэнь хэн бэ? гэжэ һурахадань, «коммунист» гэжэ хэлэһэн байха.

«Эхэш?» гэхэдэнь — «Коммунистка, би өөрөөшье коммунист болохоб?» гээд нюуртань нёлбоо ёһотой.

...Бидэшье тэрэ үедөө һургуулиин наһа гүйсөөдүй аад, ороноо хамгаалхаяа, буу барижа мордохоор бэлэн ябагша һэмди.

Урда тээнь үхибүүд дай хэжэ наададаг байгаа юм гү, али үгы гү, бидэ «манайхин-фашистнууд» боложо тулалдагша һэмди.

...Хэрбээ амгалан тайбан ажабайдалыемнай фашис Германиин эбдээгүй һаа, дайн дажар хэжэ наадахагүй, тээрмэ хэжэ, мал адуулжа, гэр байшан бодхоожо наадаад лэ байха һэн хабди.

Бидэ, үхибүүд, тиихэдэ дайн гээшэ ямар хойшолонтой юм, дайн гээшэ — үхэл, шуһан, эсэгэгүй үлэһэн үхибүүд, нүхэрөө алдаһан эхэнэрэй, эхын гашуудал, нюдэнэй нёлбоһон гэжэ үшөөл мэдэхэгүй ябаалди даа. Теэд эгээ тэрэ 1941—42 онуудаар хэдэн миллион хүнэй ами наһан дайнда хороод байгаа! «Хорин миллион» гэжэ хэлэхэдэ хэлэн бэлээр эрьелдэхэл юм бэзэ, баран — совет хүнүүд ха юм: гэм зэмэгүй үбгэд хүгшэд, һаял дэлхэйн һайхэниие мэдэржэ ябаһан үхибүүд.

...Шүдхэр абаг, немец наци дэлхэйе эзэмдэхэ ёһотой гэлдэһэн гитлеровецүүдһээ манай совет хүнүүд; эвенк, украин, татар, буряад, казах, ород зон юугээрээ дутуу юм?! Үлүү! Юугээрээ үлүүб гэхэдэ, хоротондо хоротой, өөһэдөө эбтэй.

• • •

Үшөө нэгэ хуудаһан иргадаба.

1943-хи он. Хори хүрөөдүй хүбүүн хаш, яар-ябта түмэр болошоһон танкынгаа дэргэдэ толгойгоо адхаад, уйлажа һууна. Фашист, фашист! Мүнөөш хороо бусалнам! Тэрэнэй хажуугаар тэрэниие хэрэглэнгүй, совет сэрэгшэд гаража байна. Нэгэ офицер, өөрынь наһанайл хаш, ойронь зогсожо, нэгэ нүхэртөө юушьеб хэлэнэ, хэбэрынь, абаашажа тушаа гэһэн захиралта үгэбэ ха... Фашист! Харатаниие энэ доронь хараар дараха эрхэ бии, теэд Совет сэрэгшэ энэ дайнда хэн зэмэтэйб гэжэ мэдэнэ, энээхэн ухаан бодолоо болбосороогүй амитанай толгойн дүнгюу болотор фашис номнол дүрьеэд, хас тамга хубсаһандань зүүлгээд табяа гэжэ мэдэнэ.

Бидэ энэ үедэ үхибүүдшье һаа, юумэ ойлгохол боложо ябаабди. Манай мэдэһээр, ойлгоһоор лэ байтар, дайсанаа даража, илалта туйлаха этигэл найдабари зоной сэдьхэлдэ түрөө; хирэ хирэ болоод лэ суглаанай болоходонь, бидэ гүйлдэн харайлдан ябажа, суглаанда хүнүүдые зарлахабди; тэндэ сугларһан хүн бүхэн фронтдоо гэжэ дулаан бээлэй, оймһо, самса гү, али малгай, гарай аршуулһаа эхылээд, тоһо хилээмэ, саала хүрэтэрнь асарагша һэн. Тиихэдэ сэрэгтэ ошохо аргагүй үлэһэн Лодойн Лубсанцырен, Дымбрэлэй Шэмэд гэгшэдэй самолёт бүтээлгэндэ өөһэдыгөө бүхы нөөсые бэлэглэһые һананаб.

...Би ахаяа үшөө багал амитан гэжэ һанажа ябааб, нэгэ мэдэхэдэм, эдэ гурбан жэл соо сэрэгэй хүн болошоһон байгаал.

Фронт дурдаһан бэшэгүүдые. «Һайн ябанаб. Совет Армиин офицер болоод, дайнда оробоб, энээгээрээ омогорхоноб,— гэжэ бэшэхэ. — Удахагүй дайсанаа даража бусахабди»... Нэгэтэ почтальон ахаһаам ерэһэн бэшэгые эхэдэм үгөөд, намһаа нюусаар хоюулан уншаад нёлбоһоо нюужа ядан уйлажа байгаа һэн. Теэд би энэ саарһандань үнэншөөгүй һэм! Юуб гэхэдэ, «дайсанаа даража бусахаб» гэжэ ахам бэшээ һэн лэ. Дайсанаа даража бусаха! Би дайнай дүүрэхые өсрынхеэрээ, үхибүүн сэдьхэлээрээ хүлеэжэ ябааб... Теэд дайн дүүрэһээр...

Мда-аа. мүнөө тэрэ саарһаниинь биил даа, бии! Тэрэ сагтаа борсогорхон нюдаргануудаа шангаар зангидан, фронт харайжа ошоод, гитлеровскэ танкнуудые нэгэ нэгээрнь, арба, мянга, түмөөрнь хяабажуухаар эрмэлзэл зосооһоом нидхэрдэг байгаа. Теэд ээлжээн гэжэ бии һэн, тиихэдэ тугалайнгаа бойлторгоһоо татажа хүсэ хүрэхэ хүсэтэйхэн һэн гээби.

Һүүлшын хуудаһан.

Плендэ абтаһан гитлеровецүүд бээрэжэ, хамар амаа уянхай юумэд захагүй, ута харгы болон унжынад.

...Совет сэрэгшэд торохо тогтохогүйгөөр баруулжаал дабшана: катюша, танкнуудай нүерөөн, һомоной һиинаан, солдадуудаймнай «ура» хашхаралдаха шэхэндэ дуулдахадал гэнэ.

Хүбүүд! Урагшаа! Алуулһан олон миллион совет хүнүүдэй түлөө үһөөгөө абагты! Урагшаа!..

Хүбүүн, унта би сэдьхэлээ хүдэлгөөд хашхарнаб. Унта. Тэрэш һайхан ордоной һуури тодхон наярна. Баруун тээ баһа дахин гэнжэ хаярна, дахин хэрээһэ зүүгэ гэлсэнэ...

Унта, хүбүүн, өөһэдөө хүүр дээрэ хэрээһэ табюулхаа зүгнөө гээбы тэдэш....

ПРИБАЙКАЛИИН АЙМАГТА

БАЙРА ДЭЭРЭЭ...

Харуулан ойлгуулха агитаци аймаг соомнай үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болонхой. Уран һайханаар шэмэглэдэг мастерской соёлой байшангай дэргэдэ нээгдэжэ, захил хэгшэдтэ бүришье һайн болоо Юуб гэхэдэ, урдань харуулан ойлгуулха агитаци хэрэглэхээ һанаһан предприяти, эмхи зургаан болон ажахынууд Улаан-Үдэ ошохо гү, али элдэб хүнүүдые хүлһэлдэг байһан юм. Харин мүнөө лозунг, плакат, стенд болон бусад зүйл байра дээрээ уран һайханаар бүтээгдэнэ.

ГАЛАА ЯЛАРУУЛБА

Нёдендо жэл нээгдэһэн аймагай соёлой шэнэ байшангай уран һайханай бүлгэмэй хүдэлмэридэ хабаадагшад үсөөн һэн. Тиимэһээ хүдэлмэринь урагшагүй байгаа. Иимэ байдалтай эбсэхэ ёһогүйбди гэжэ хэлсэһэн комсомолшуудай эдэбхитэд январиин 12-то суглаа зарлаба. Түб һууринай залуушуулые соёлой байшанда татахын тула комсомолшууд өөһэдөө эдэбхи, үүсхэлтэй байха гэжэ шиидээ.

Январиин 15-най үдэшэ соёлой байшангай галнууд ёһотойгоор ялараа бшуу. Залуушуул эндэ олооро суглараад, уран һайханай наада бэлдэжэ эхилбэ.

ШЭНЭ ХАТАРНУУДТА ҺУРАНА

Любовь Соснинагай хүтэлбэрилдэг хореографиин кружокто хабаадагшад хатар танцаар болохо республиканска конкурсдо бэлдэжэ эхилэнхэй. Сибириин полько, түяна гэхэ мэтэ хатарнууд ехэ һайнаар бэлдэгдэнхэй.

Республикын конкурсдо хабаадахаяа бэлигтэй залуушуул Т. Добрынина, Л. Колмаков, Л. Головина, П. Петров, Г. Дунаева, А. Шелковников гэгшэд Улаан-Үдэ ошохо болонхой.

СССР-эй, Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн баярай һайндэртэ зорюулан, аймагай хореографиин кружогой коллектив СССР-эй арадуудай хатарнуудые шудалжа эхилээ.

НОМ УНШАНА

Аймагай түбэй библиотекэдэ мүнөө мянган уншагшад тоологдоно. Тиихэдэ библиотекын номой фонд 21 мянганда хүрэнхэй. Гэбэшье библиотекэ һая болотор уншалгын залгүй, методическа кабинедгүй байһан. Библиотекын байшантай ашаглалгада ороогүй байһан хахад хубинь һаяын үдэрнүүдтэ ашаглалгада үгтэжэ, һурагшад, хүдэлмэришэд ба алба хаагшад уншалгын зал соо үдэшэ орой болотор һуужа, һонирхоһон юумэнүүдээ уншадаг болоо.

ЛЕКЦИ УНШАГДАНА

Уласхоорондын байдал тухай, мүн КПСС-эй ЦК-гай ноябриин пленумэй болон СССР-эй Верховно Соведай 3-дахи сессиин материалнуудаар лекцинүүд Прибайкалиин аймагай Зырянск, Мостовко, Еловкс болон бусад һууринуудта уншагдаба.

«Знание» бүлгэмэй аймагай отделениин лекторнууд И. П. Дунаев, В. К. Баев, И. А. Черепанов гэгшэд һонирхолтой элидхэл хээ.

«ЧАЙКА — ҮХИБҮҮДЭЙ КИНОТЕАТР

Үхибүүдэй «Чайка» тэжэ нэрэтэй шэнэ кинотеатр Кика һууринда нээгдэбэ. Эдир харагшадые хангаха талаар хүдэлмэри Кикын 8 жэлэй һургуулиин һурагшадта даалгагдаа. Тэдэнэр театрай соносхол бэшэхэ, биледүүдые худалдаха, театр соо журам сахиха ёһотой.

Наймадахи классай һурагша Саша Сушкин кинотеатрай директорээр томилогдонхой. Тиихэдэ Володя Черепанов (8-хи класс), Вова Комаров (4-дэхи класс) киномеханигуудаар хүдэлмэрилнэ.

Ю. ВОРСОБА.

ЗАГАҺА ХЭЗЭЭ БАРИХАДА ТААТАЙ

Загаһа хахуулидаха ушар хүн бүхэниие һонирхуулдаг шуу. Хахуули баряад, уһанай эрьедэ һуухада ямар гоёор амарагдадаг гээшэб. Тиимэ хадань ехэ багагүй загаһашалха дуратай байдаг.

Уһанай эрьедэ үдэр дүүрэн һуугаад, хооһоор бусаха дуратай хүн байхаб даа. Шадал соогоол загаһа барихые оролдодог шуу. Олзын баян байхын тула нэгэ хэды туһатай зүбшэл үгэхэ хүсэлтэйб.

Загаһа бариха гэбэл, байгаалиин нюусые мэдэхэ шухала. Уһа сөөрэмһөө хүн бүхэн загаһа барижа шададаггүй. Нэгэ үдэр хэрэглэһэн зүйлдэ хойто үдэрынь загаһанай дүтэлхэгүй ушар дайралдадаг. Уһанай нэгэ эрьеһээ загаһан һайнаар баригдаха, нүгөөдэ эрьедэнь ошоходош юуншье байхагүй. Теэд иимэнүүд ушар юунһээ болоно гээшэб?

Энэ асуудалда харюусахань тиимэ бэлэн бэшэ. Юундэб гэхэдэ, загаһанай аяг ааша, хахуули татаха ушар олон шалтагтай ха юм. Нэгэдэхеэр, сагай уларилай байдал, жэлэй дүрбэн, сүүдхын 24 саг загаһанда ехээр нүлөөлдэг. Хабар эртүүр, орой намарай үедэ, үглөөгүүр эртэ (үүр сайха үеэр), үдэшэ нара ороһон хойно хахуулидахада олзотой байдаг. Үдэрэй үедэ загаһан бэлэхэнээр баригдахагүй байха.

Хоёрдохёор, загаһан бүхэнэй онсо илгаа, байгаалиин, илангаяа уһа сөөрэмэй шэнжэ мэдэхэ ушарһаа ехэ юумэн дулдыдадаг гээшэ. Загаһан эдиһэн хоолоо юрэнхыдөө нэгэл сагта байлуулдаг гэжэ эрдэмтэд тэмдэглэнхэй. Ондоо сагта эдихэ юумэ балай бэдэрдэггүй зантай.

Саашань. Нуур сөөрэм, горход хуу адли байдаггүй б... Зариманай уһан дулаахан, н... дүүлэйнь — хүйтэншье б... Уһан соо ургадаг ургамал б... ондо ондоо байдаг. Гол г... гүнзэгы, гүйхэншье байха... бүгэдые мэдэхэ загаһашанай... зо ехэтэй бусахань лабтай х...

Нэгэ хэдэн үгэ сагай у... тухай хэлээе. һалхигүй с... үдэр загаһан муугаар бариг... Бүрхэг аад, дулаахан, н... үдэр агнабал, амжалтатай ба... Хэрбээ жэжэхэн бороогой о... байгаа һаа, бүришье һайн... бэнүүр бороотой сагта заг... уһанай оёорһоо дээшээ гар... Тиихэдээ хахуулида орожо м...

Шанга һалхитай, аадар б... той үдэр загаһад уһанай гүн... дэ ябадаг. Тиимэ үдэр загаһа... хуулидаһанай дэмы бшуу.

Уһанай үерлэжэ байха ... загаһа агнаһанай хэрэггүй.

А. ХАМАГАНОВ
«Байкалрыбвод» управле... нини инспектор

СЭНЖИР ЭКРАНУУДТА

ОРБИТЫН ПРОГРАММА: 14.00 — дамжуулгын программа. 14.05 — һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 14.35 — орон доторхи һонин. 14.45 — «Гугуцэ» гэһэн үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильм. 15.00 — «Чили, пора преобразований» гэһэн документальна телевизионно фильм. 16.00 — телезүжэг. 18.40 — орон доторхи һонин.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 19.00 — һурагшадта зорюулагдаһан һүүлэй һонинной программа. 19.40 — киноочерк. 20.00 — «Сэлэнгэ» гэһэн телевизионно журнал. 21.00 — концерт. 21.30 — телепанорама. 21.50 — «День счастья» гэһэн уран һайханай фильм. 23.30 — концерт.

ЗУУН ЖЭЛЭЙ ТҮҮХЭТЭЙ

Уһа болон агаарай байдал шэнжэлдэг албанай Россида бии болгоһоор 100 жэлэй ой орон доторнай һаяар тэмдэглэгдэхэнь.

Наукануудай академиин Петербургын физическэ обсерватори 1872 оной январь һараһаа агаарай байдал тухай бюллетень гаргажа эхилһэн. Бюллетениинь хоёр хуудаһан дээрэ 28 метеостанциин ажаглалта харуулагдадаг байгаа. Тиигэжэ манай орон дотор сагай уларил шэнжэлэлгын эхин табигдаһан түүхэтэй.

Сагай уларил тухай мэдээнүүдээр тиихэдэ далайн сэрэгэйхид, судна бүтээгшэд, түмэр замай хүдэлмэрилэгшэд, авиаторнууд ехэнхидээ һонирходог һэн.

Ленинградай Войковой нэрэмжэтэ обсерваторидо 1920 болотор агаарай байдал тухай мэдээсэл метерсологическа 200 станциһаа, 125 постнуудһаа ородог һэн.

Совет правительство түрүүшынгээ үдэрнүүдһээ эхилэн, байгаалиин уларил шэнжэлэлгын албанда горитой анхарал хандуулжа захалһан. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи уһа болон агаарай байдал шэнжэлгын албанда мүнөө үедэ эрдэм шэнжэлэлгын хорёод эмхи зургаан, 11 һуралсалай газар, 4 мянган станци болон 6 мянган пост тоологдоно. Арктика ба Антарктидые шэнжэлэлгын управлени хоёр институдтаяа, геофизикын, гидрохимиин институдууд гэхэ мэтэ бүри һая манай албанай мэдэлдэ оруулагдаа. Тиихэдэ СССР-эй уһа болон агаарай байдал шэнжэлхэ тусхай центр эмхидхэгдэнхэй юм.

Гансахан Буряадай республикада 59 гидрометстанци, 79 постнууд ажаллана. Тэдэнэр хамтадаа сагай уларил тухай мэдээсэл болон шэнжэлэлгэнүүдые хэблэлдээ гаргана. Радиогоор дамжуулга хэнэ.

Улаан-Үдымнай гидрометстанци 1847 онһоо хүдэлмэриеэ эхилһэн. Республикымнай аймаг бүриһөө эндэ мэдээсэлнүүд орожо согсологдоод, арадай ажахын эмхи зургаануудта эльгээгдэдэг заншалтай.

Республикынгаа уһанай нөөсэ, агаарай байдал болон газарай хүрьһэ шэнжэлхэ талаар Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэргэжэлтэд ехэ хүдэлмэри хэдэг. Хото городуудай агаар, бузарлуулхагүйн тула байгаалиин уһа сөөрэм, һүүлэй үедэ ябуулагдажа байһан хэмжээн гүрэн түрын удха шанартай болонхой. Энээнтэй дашарамдуулан. Байгал далай болон Улаан-Үдэ хотын агаар хамгаалха талаар гидрохимическэ лаборатори обсерваторидо нээгдэнхэй.

Һүүлэй үедэ манай хүдэлмэридэ оньһожоруулга үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, МРЛ-1 гэһэн радиолокаторнуудай хүсөөр 300—500 километрэй зайда боложо байһан байгаалиин үзэгдэлнүүдые (бороогой, саһа шуурганай хаанаһаа дүтэлжэ ябаһые) мэдэдэг болонхойбди.

Сагай уларил тухай тон зүб мэдээсэл үгэхэ гээшэ уһан ба агаарай байдал шэнжэлдэг албанай гол зорилго болоно. Тэрээн тухай уридшалан зүб мэдээсэхэ арга боломжо хэгдэжэл байдаг. Энэ талаар хэмэл одонуудһаа бүридэһэн «Метеор» гэжэ системэ амжалтатай хүдэлмэрилнэ.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрообсерваториин директор.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-5... приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-7..., отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-3..., 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности ... строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-5..., культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, ...формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.